

# Dal van de Kleine Beerze

Nulmeting broedvogels 2018





**Samenstelling: Pieter Wouters**

Inventarisatie: Harold Bierens, Wim Deebe, Tom Heijnen, Jan Kolsters, Paul v Pelt, Mark Sloendregt, Jan Wouters en Pieter Wouters

**Uitgave: Vogelwerkgroep De Kempen  
Maart 2019**

# Inhoud

1 Inleiding

2 Gebiedsbeschrijving

3 Werkwijze en omstandigheden 2018

3.1 Weersomstandigheden

3.2 Veldwerk

4 Resultaten

4.1 Soorten en aantallen 2018

4.2 Soortbespreking

5 Analyse ecologische soortgroepen

5.1 Beekbewoners

5.2 Weidevogels

5.3 Grasmusgroep

5.4 Holenbroeders

6 Slotbeschouwing

Literatuur

Bijlage 1 Bezoeken.

Bijlage 2 Soortkaarten kartering 2018

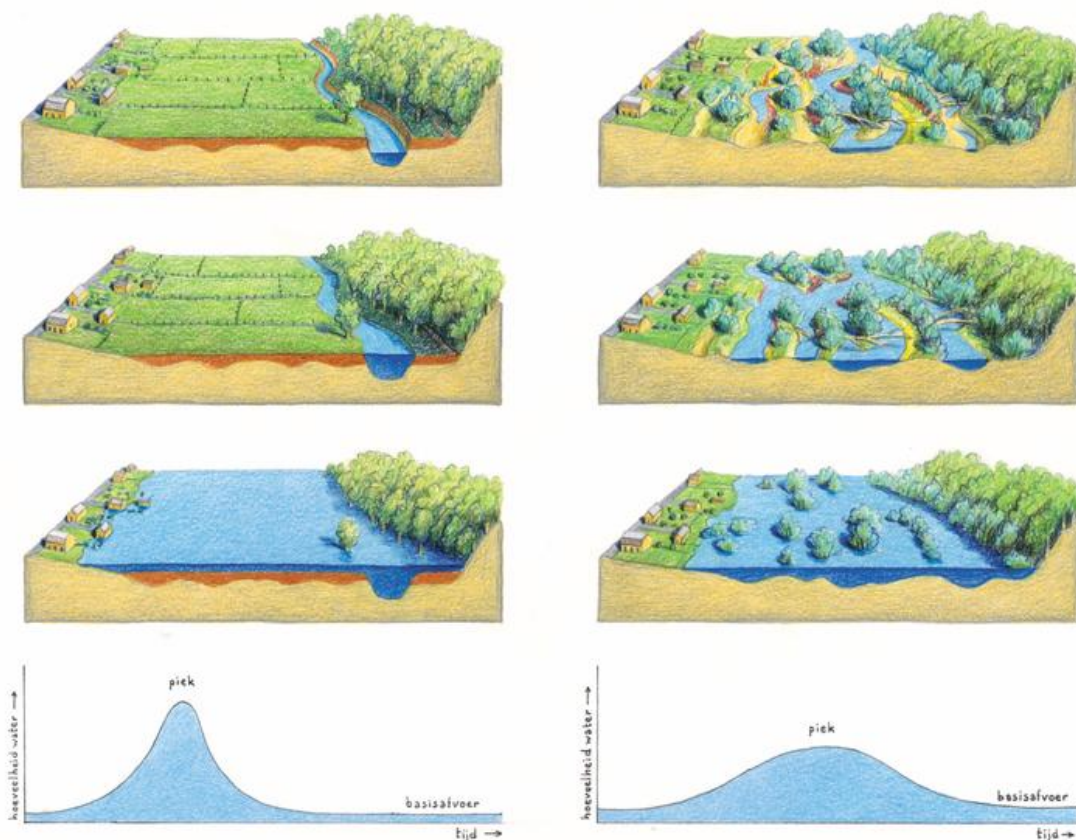


## 1. Inleiding

In het midden van vorige eeuw zijn veel beken gekanaliseerd. De gedachte hierachter was dat het water sneller afgevoerd moest worden. De omliggende gronden zouden dan droger worden en intensiever gebruikt kunnen worden voor de landbouw. Hiermee kwam de intensieve landbouw het beekdal binnen. De beekdalen die eens zo rijk en divers waren aan planten- en dierenleven werden door deze maatregel meegezogen in de sterke afname van biodiversiteit die we overal terugzien in onze agrarische omgeving.

De laatste decennia is er echter een geheel andere zienswijze ontstaan. Er kwam het inzicht dat er bij veel neerslag een grote afvoerpiek ontstond die voor problemen zorgde bij zowel de landbouw als in de urbane omgeving. Om dit beter te kunnen reguleren zou een beekstelsel meer bergingscapaciteit moeten hebben. Dit is alleen te verkrijgen door de beek te laten meanderen (langer maken) en de gronden langs de beek zoveel mogelijk weer als natuur te gaan beheren. Een overstroming heeft dan geen gevolgen voor eventuele economische activiteiten in het beekdal. Ook de biodiversiteit van de beekdalen zal dan aanmerkelijk verbeteren.

Om de plannen na de uitvoering te kunnen toetsen is het noodzakelijk dat er eerst een nulmeting wordt gedaan. VWG De Kempen heeft voor het dal van de Kleine Beerze in 2018 een nulmeting gedaan op het gebied van broedvogels. Als de plannen zijn uitgevoerd kan door vervolginventarisaties gekeken worden wat de effecten zijn en waar nodig het proces worden bijgestuurd.



Figuur 1: Beekdal nu en in de toekomst

## 2. Gebiedsbeschrijving

Het geïnventariseerde gebied bestaat uit twee deelgebieden. Het zuidelijke deel loopt van de Hoogeloonseweg in het zuiden tot aan de Watermolenweg in het noorden. Het gebied wordt aan de oostkant begrensd door het dorp Vessem en noordelijker door de Heikesestraat en Broekdijk. Aan de westkant wordt het gebied begrensd door het Ellenbroek en noordelijker door de Donk, Neerven en Stroomkesberg. Het gehele gebied wordt doorsneden door de nu nog geheel gekanaliseerde beek de Kleine Beerze. In het zuidelijke deel zijn twee gebieden met intensieve agrarische bedrijfsvoering: het gebied ten westen van Vessem en het noordoostelijke deel tussen de Kleine Beerze en Heikesestraat. Hier staan ook twee rundveebedrijven.



*Figuur 2: Intensieve landbouw tot aan de beek*

In het zuidelijke deel liggen twee natuurgebieden. Het Molenbroek bestaat uit een verdroogd eiken/berkenbos wat aan de zuidzijde overgaat in grasland met wilgenkoepels. Aan de oostkant van het bos ligt een groot hooiland waarin zich drie poelen bevinden. Ook dit gedeelte is droger dan de naam doet vermoeden. Het andere natuurgebied is de Spekdonken: een relict van het oude beekdallandschap zoals dat hier vroeger aanwezig zal zijn geweest. Hooilanden met heggen, afgewisseld met kleine bosjes die voornamelijk bestaan uit Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Zomereik (*Quercus robur*) en populier (*Populus spec.*) Beide gebieden zijn eigendom van Brabants Landschap. Verder is er nog een substantieel deel in bezit van en ingericht door de Landcoöperatie Dal v/d Kleine Beerze. Hier is landbouwgrond uit de productie genomen en zijn bomen en struweel daarop aangeplant. Ook zijn er akkerranden aangelegd.





*Figuur 3: Het gebied van de landcoöperatie*

Aan de oostzijde van Vessem ligt een grote wadi die gebruikt wordt als overloop, mocht het riool bij hevige regenbuien het hemelwater niet tijdig kunnen verwerken. Langs de beek wordt erg veel gewandeld (honden uitgelaten). Zeker het deel ter hoogte van Vessem wordt zeer intensief belopen. Het wandelen gebeurt voornamelijk aan de oostkant van de beek.



*Figuur 4: Wandelaar met aangelijnde hond ter hoogte van Vessem*

Het is het vermelden waard dat er ter hoogte van de Spekdonken een kwekerij ligt van *Taxus* (*Taxus baccata*). De oppervlakte is niet erg groot maar door de hoogte van de struiken, één tot anderhalve meter, wel erg geschikt als broedbiotoop voor enkele vogelsoorten zoals

Kneu en Staartmees.

Het noordelijke deel loopt van de hertog Janstraat in het zuiden tot aan het omleidingskanaal Grote Beerze. Aan de zuidzijde stroomt de beek hier door houtopstanden die voornamelijk bestaan uit Zomereik, waarin nog oude meanders verborgen liggen. Verder naar het noorden heeft al natuurontwikkeling plaatsgevonden. Hier heeft men de Kleine Beerze weer laten meanderen en is van de aangrenzende percelen de toplaag verwijderd. Ook zijn er enkele poelen aangelegd.

Tweederde van het gebied wordt nog intensief bewerkt. Midden door dit deel loopt de Neereindseweg waar langs we nog diverse (woon)boerderijen vinden.

### 3 Werkwijze en omstandigheden 2018

#### 3.1 Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2018 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van weerstation Hoogeloon. In tabel 1 zijn enkele variabelen samengevat voor dit station.

Tabel 1. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, aantal zonuren per maand en hoeveelheid neerslag) in de periode maart - juni, op basis van gegevens van weerstation Hoogveloon. De referentie (ref) is het langjarig gemiddelde van weerstation Eindhoven.

Maand	Temperatuur	(°C)	Zonuren		Neerslag	(mm)
	2018	ref	2018	ref	2018	ref
Maart	4.7	6.2	116	124.0	56	64.5
April	12.6	9.2	174	174.9	84	42.1
Mei	16.7	13.1	272	213.9	57	57.8
Juni	17.9	15.6	189	203.6	14	64.8

#### Maart

Een verder zachte winter eindigde met een winterprik in de laatste week van februari en de eerste paar dagen van maart. Daarna steeg de temperatuur, maar in het midden van de maand waren er echter toch nog een paar koude dagen. De neerslag was goed over de maand verdeeld, zonder echte pieken. De maand had relatief weinig zonuren, vooral in het begin. Het tweede deel van de maand was er de meeste zon.

#### April

De eerste week van april was normaal tot koel. De twee weken daarna waren echter bovengemiddeld, met plaatselijk in het zuiden vier zomerse dagen en in De Bilt drie, terwijl er normaal geen zomerse dagen in april voorkomen. De laatste week van de maand zakte de temperatuur weer naar normale waarden. De neerslag in april viel voornamelijk in de eerste week en aan het einde van de maand. Vooral 29 en 30 april waren erg nat met

respectievelijk 20.2 en 21.6mm. Het water in de Kleine Beerze steeg tot aan de 'rand'. Het aantal zonuren was vrijwel normaal. Vooral de warme periode aan het begin van de tweede en de derde week waren (zeer) zonnig.

### Mei

Recordtemperaturen, zeer zonnig en landelijk gemiddeld aan de droge kant is een korte typering van de maand mei. Voor De Bilt was dit zelfs de warmste maand in 300 jaar. Vooral de eerste week was zonnig. De neerslag viel grotendeels op twee dagen, namelijk 1 en 22 mei. Op 1 mei viel in korte tijd 7.4mm. Op 22 mei viel maar liefst 13.8mm. Het water in de beek kwam daardoor weer even fors hoger te staan.

### Juni

De maand begon somber onder invloed van een laagdrukgebied, maar al vrij snel draaide de wind naar een oostelijke richting en liep de temperatuur flink op. Door die eerste week viel het totaal aantal zonuren tegen. Op 7 en 8 juni trok een storing van zuid naar noord. Dit ging vooral in het zuiden gepaard met lokaal veel neerslag. Voor Hoogeloon was dat 9.4 en 1.2 mm.

Gedurende de zomer hield de droogte aan en kwam de Kleine Beerze droog te staan.



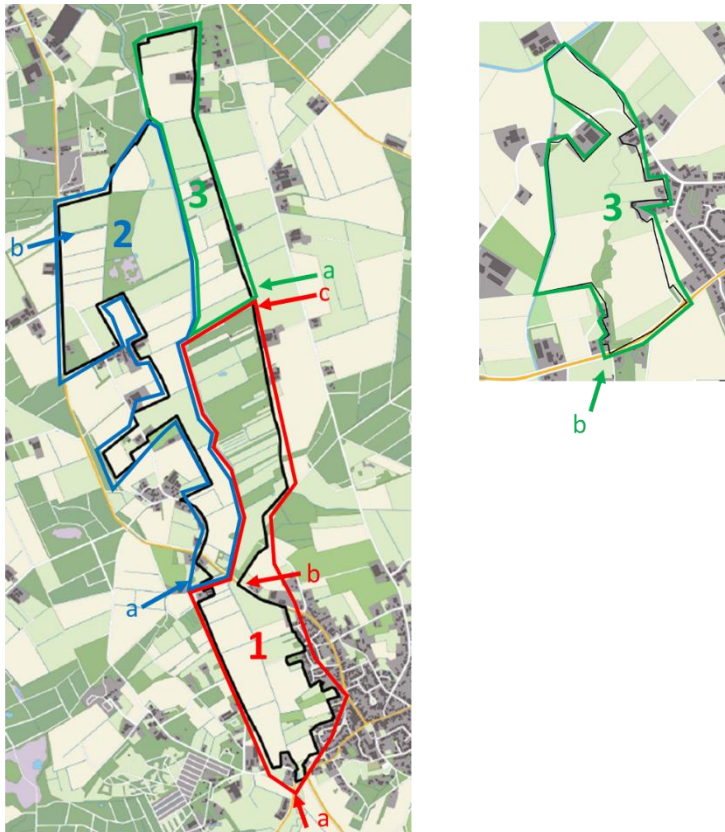
*Figuur 5: Door blauwe reiger gevangen snoek in poel achter stuw.*

## **3.2 Veldwerk**

De inventarisatie is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de uitgebreide territoriumkartering, zoals beschreven in Van Dijk & Boele 2011. Tijdens de veldbezoeken werd gebruik gemaakt van de app 'Avimap'. Hierin kunnen de veldwaarnemingen op een tablet of telefoon worden ingevoerd, waarna ze na beëindiging van het bezoek meteen geüpload kunnen worden naar het programma Avimap. Aan het eind van de inventarisatie wordt via het programma 'Autoclustering in BMP' (van Dijk et al 2012) het aantal territoria



bepaald. Het gebied is opgedeeld in drie eenheden die goed op een ochtend te inventariseren zijn. De ochtendveldbezoeken begonnen altijd een half uur voor zonsopgang, steeds op een andere plaats, zoals wordt aangegeven door de pijlen met letter. (Figuur 6). Elk deel van het gebied komt zo aan de beurt in de beste onderzoeksperiode, de vroege ochtend.



*Figuur 6: De drie deelgebieden met de verschillende startpunten*

Er werden negen integrale inventarisatieronden in de vroege ochtend uitgevoerd in de periode maart t/m juni. (Zie bijlage 1) Voor een aantal soorten zijn gerichte bezoeken gebracht aan (delen van) het gebied. Voor de Bosuil is al vroeg in het seizoen een gericht bezoek gebracht aan de Spekdonken en het Molenbroek. In de tweede helft van april zijn speciale bezoeken gebracht voor Steenuil en Patrijs. Voor deze drie soorten is gebruik gemaakt van geluidsnabootsing. Begin mei is een speciaal avondbezoek gebracht aan het Molenbroek voor de Watersnip. Voor deze soort is geen geluidsnabootsing gebruikt.

In totaal is er 120 uur besteed aan veldwerk waarvan 8,5 uur aan avondbezoeken. Dit is 22 min/ha voor de ochtendbezoeken en 1,5 min/ha voor de avondbezoeken.



*Figuur 7: Speciaal avondbezoek voor baltsende Watersnippen.*

## 4 Resultaten

### 4.1 Soorten en aantallen

Er werden 75 soorten vastgesteld in het onderzochte gebied. Samen vertegenwoordigen ze 851 territoria. Van de vastgestelde soorten zijn er maar liefst 16 die op de rode lijst staan. (Tabel 2)

We kunnen stellen dat het aantal broedvogelsoorten hoog ligt voor dit gebied. Een reden hiervoor kan zijn dat er een grote diversiteit aan biotopen is en er nog twee vrij ongeschonden natuurgebieden (Molenbroek en Spekdonken) aanwezig zijn. Dat meer dan 20% van de broedvogelsoorten op de Rode Lijst staat geeft aan dat het gebied veel soorten herbergt die het in Nederland moeilijk hebben. Hopelijk krijgen deze soorten door de herinrichting een steun in de rug.

Tabel 2. Totaal aantal soorten en territoria. Rode Lijst: B=bedreigd, Kw=kwetsbaar en G=gevoelig.

Soort	Aantal	Rode Lijst	Soort	Aantal	Rode Lijst
Dodaars	1		Zwarte Roodstaart	2	
Grauwe Gans	2		Gekraagde Roodstaart	3	
Grote Canadese Gans	1		Roodborsttapuit	11	
Nijlgans	2		Merel	42	
Krakeend	1		Zanglijster	11	
Wilde Eend	21		Grote Lijster	1	Kw
Kuifeend	1		Sprinkhaanzanger	3	
Havik	1		Bosrietzanger	10	
Buizerd	3		Kleine karekiet	8	
Patrijs	3	Kw	Grasmus	41	
Fazant	6		Tuinfluitter	26	
Waterhoen	10		Zwartkop	56	
Meerkoet	4		Tjiftjaf	40	
Scholekster	2		Fitis	4	
Kievit	14		Goudhaan	3	
Watersnip	2	B	Grauwe Vliegenvanger	2	G
Houtsnip	3		Bonte Vliegenvanger	3	
Wulp	4	Kw	Staartmees	5	
Holenduif	15		Matkop	1	G
Houtduif	31		Kuifmees	1	
Turkse Tortel	3		Pimpelmees	37	
Zomertortel	1	Kw	Koolmees	53	
Koekoek	3	Kw	Boomklever	10	
Steenuil	3	Kw	Boomkruiper	26	
Bosuil	1		Wielewaal	3	Kw
Groene Specht	6		Gaai	8	
Zwarte Specht	1		Ekster	1	
Grote Bonte Specht	15		Zwarte Kraai	12	



Soort	Aantal	Rode Lijst	Soort	Aantal	Rode Lijst
Kleine Bonte Specht	5		Spreeuw	7	
Veldleeuwerik	3	G	Huismus	12	G
Boerenwaluw	10	G	Vink	56	
Boompieper	9		Groenling	3	
Graspieper	11	G	Putter	6	
Gele Kwikstaart	5	G	Kneu	7	G
Witte Kwikstaart	2		Appelvink	1	
Winterkoning	50		Geelgors	20	
Heggenmus	23		Rietgors	4	
Roodborst	35				
<b>Aantal soorten</b>				<b>75</b>	
<b>Aantal territoria</b>				<b>852</b>	

## 4.2 Soortbespreking

### Ganzen

De ganzen zijn met drie vertegenwoordigers in het gebied aanwezig; Grauwe Gans 2 paar, Grote Canadese Gans 1 paar en Nijlgans 2 paar. Alle territoria liggen rond het gras gedeelte van het Molenbroek. Bij geen van de ganzen is broedverdacht gedrag vastgesteld. Het is aannemelijk dat het hier alleen territoria betreft en geen daadwerkelijke broedgevallen. Van de Nijlgans is bekend dat ze in het verleden zeker een jaar op het haviksnest in het Molenbroek hebben gebroed, maar dat nest is nu niet meer aanwezig.

### Havik n=1

Eén territorium in de Spekdonken. Ondanks wat zoekwerk kon er hier geen nest worden gevonden. De Havik heeft jarenlang een succesvol nest gehad in het Molenbroek, maar daar werd tijdens deze inventarisatie geen nest meer gevonden. Het oude nest was ook niet meer aanwezig. Wel werd er daar nog eenmaal een roepend exemplaar gehoord tijdens de inventarisatie.

### Patrijs n=3

In het zuidelijke deel waren drie territoria van de Patrijs aanwezig. In het noordelijke deel bevond zich net buiten het onderzochte gebied ook één territorium. Aangezien de Patrijs geen liefhebber van vocht is valt het aantal niet tegen. Beekdalen zijn eerder het habitat van de Fazant. De territoria werden gevonden waar ook nu al enige vorm van natuurontwikkeling heeft plaatsgevonden.

### Fazant n=5

Zoals al vermeld bij de Patrijs is de Fazant meer een liefhebber van vochtig habitat dan de Patrijs. Dit zien we terug in de vijf vastgestelde territoria, alle in de Spekdonken. Dit geeft al aan dat de soort naast vocht ook houdt van kleinschaligheid. Dit missen we in de rest van het gebied en dus beperkt het voorkomen van de Fazant zich tot de Spekdonken.

### Waterhoen n=10

In het noordelijke deel vonden we één territorium, naast de beek bij een nieuw aangelegde poel. In het zuidelijke deel waren negen territoria aanwezig, waarvan acht langs de beek. Het is prachtig om te zien dat hoe minder wandelaars er langs de beek wandelen, vaak met (loslopende) honden, hoe dichter de territoria bij elkaar zitten. Het deel van de beek bij Vessem wordt zeer intensief bewandeld en hier zien we dan ook geen territoria.



*Figuur 8: Verspreidingskaart van de Waterhoen in het zuidelijke deel.*

### Kievit n=14

In het noordelijke deel waren twee territoria van de Kievit aanwezig. Zeker een daarvan, op het perceel met worteltjes, heeft jongen gehad. In het zuidelijke deel waren er 12, waarvan zes territoria op een perceel gras. De lokale weidevogelgroep had hier echter negen nesten gevonden. Deze zijn beschermd met een raster met stroomdraden. Van deze negen nesten zijn er acht uitgekomen en is er een verlaten. Door goed contact met de eigenaar is er hier ook later gemaaid.

### Watersnip n=2

Het is heel verheugend dat er op het grasgedeelte van het Molenbroek nog twee Watersnippen aanwezig waren. Deze soort is bijna geheel verdwenen in de Kempen. Dit biedt perspectief voor de toekomst als het beekdal weer natuurlijker wordt ingericht.

### Houtsnip n=3

Er werden drie territoriale houtsnippen vastgesteld. Een bij het Molenbroek en twee in de Spekdonken. Het is vaak moeilijk om het precieze aantal Houtsnippen vast te stellen. De mannetjes 'patrouilleren' over een groot gebied waarbij ze steeds weer op dezelfde plaats terugkomen. Daarom tellen alleen uitsluitende waarnemingen, maar deze geven waarschijnlijk wel het minimaal aantal aanwezige vogels aan.

### Wulp n=4

De vier territoria van de Wulp lagen allemaal rond het Molenbroek. Wulpen hebben grote territoria, zodat het dan ook zeer waarschijnlijk is dat de territoria deels buiten het onderzoeksgebied lagen. De Wulpen aan de oostkant baltsten ook buiten het onderzochte gebied, onder meer op de hoge akkers ten oosten van de Heikesestraat.

### Zomertortel n=1

Het was zeer verheugend om nog één territorium van de Zomertortel in het gebied te hebben. Met deze soort gaat het in Nederland zeer slecht. Men verwacht zelfs dat de soort op korte termijn uit Nederland gaat verdwijnen. Maar een gebied zoals de Spekdonken met dicht broedhabitat en genoeg onkruidzaden blijkt toch nog aantrekkelijk voor de Zomertortel.

### Koekoek n=3

De Koekoek is een moeilijke soort om te inventariseren, omdat roepende mannetjes grote afstanden afleggen. De mannetjes worden alleen geteld bij het begin van een inventarisatieronde, omdat daarna de kans op dubbeltellingen erg groot wordt. Het was mooi om vast te stellen dat een Koekoek zich geheel had gespecialiseerd op de Graspiepers van het Molenbroek.

### Kleine Bonte Specht n=5

Deze liefhebber van bos met een groot aandeel zachthoutsoorten was met vier territoria aanwezig in de Spekdonken. Het deel met populieren was favoriet. Ook in het Molenbroek was een territorium. Op deze plek zijn veel berken en wilgen aanwezig.

### Veldleeuwerik n=3

Vroeger was de Veldleeuwerik een gewone vogel van ons agrarisch landschap. Nu is het echter een zeldzaamheid geworden. Het is dan ook verheugend dat er nog drie territoria van de Veldleeuwerik aanwezig waren. Een bij het Molenbroek en twee in de graslanden net ten zuiden daarvan. Mogelijk dat de hier aanwezige braakstrook de vogels heeft aangetrokken. Ook de uitgestelde maaidatum, in verband met de aanwezige nesten van de Kievit, zal de soort hebben geholpen.

### Graspieper n=11

Voor de Graspieper geldt hetzelfde als voor de Veldleeuwerik. Deze vogel was vroeger in het Kempische landschap algemeen aanwezig. Nu is het een zeldzaamheid die nog maar op enkele plekken voorkomt. Het is daarom goed te zien dat het grasdeel van het Molenbroek zo in trek is. Voor de vogels van de territoria in de graslanden net ten zuiden van het Molenbroek zullen de braakstrook en het weiland met de uitgestelde maaidatum een



aantrekkelijk alternatief zijn geweest ten opzichte van de intensief bewerkte percelen in de omgeving.



*Figuur 9: Graspieper in braakstrook ten zuiden van het Molenbroek.*

#### Heggenmus n=23

Als we de verspreiding van de Heggenmus bekijken zien we een duidelijke voorkeur voor het kleinschalige landschap. Vooral in de Spekdonken is de soort goed vertegenwoordigd. Hoe grootschaliger het landschap hoe minder Heggenmussen we zien.

#### Merel n=42

Buiten stedelijk gebied vinden we de Merel vooral in kleinschalig agrarisch landschap met veel heggen en rijke bossen. Dat is precies wat we zien als we de verspreiding binnen dit gebied bekijken. De Spekdonken zijn erg goed bezet, net als de buitenrand van Vessem. Het lijkt erop dat de Merels van het buitengebied nog geen last hebben gehad van het Usutu-virus, in tegenstelling tot de Merels in urbaan gebied.

#### Sprinkhaanzanger n=3

Van de drie territoria zaten er twee in een klassiek biotoop. Een in het riet langs de Kleine Beerze en een in het riet rondom een poel in de Spekdonken. Het andere territorium zat ook in de Spekdonken, maar dan in hoog gras waar veel akkerdistels in stonden.

#### Kleine Karekiet n=8

Alle territoria op één na bevinden zich langs de Kleine Beerze. Dit is steeds op plaatsen waar alleen stevig riet voorkomt. Overal langs de beek komt riet voor, maar de kwaliteit is niet overal hetzelfde. Op veel plekken staat riet samen met kruiden en grassen. Dit rietbiotoop is voor een Kleine Karekiet minder geschikt.



*Figuur 10: Geslaagd nest van de Kleine Karekiet in riet langs de Kleine Beerze.*

#### Tuinfluiser n=26

Tuinfluisers houden van struweel. Het mag zeker niet te hoog en te open zijn. In de Spekdonken zien we deze habitat volop terug, maar ook aan de zuidkant van het Molenbroek. Hier zien we een cluster van territoria bij de wilgenkoepels in grasland. In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied komt deze habitat niet voor, waardoor de soort hier dan ook ontbreekt.



*Figuur 11: Zingende Tuinfluiser in de Spekdonken*

#### Bonte Vliegenvanger n=3

Twee territoria vinden we bij bebouwing, waar de soort zeer waarschijnlijk gebruik heeft gemaakt van nestkasten om in te broeden. Het territorium bij het Molenbroek zat in een houtwal. Het mannetje werd hier zingend gezien bij een oud spechtenhol, maar of er daar ook daadwerkelijk is gebroed, is niet zeker.

### Matkop n=1

De Matkop doet het niet goed in Nederland. De stand is de laatste decennia gehalveerd. Een voorkeursbiotoop van de Matkop is broekbos met een groot aandeel zachthout zoals berk, wilg en populier. Dit is exact wat we in het Molenbroek en de Spekdonken vinden. Toch is er maar één territorium gevonden, niet toevallig op de plek waar veel populieren staan.

### Boomklever n=10

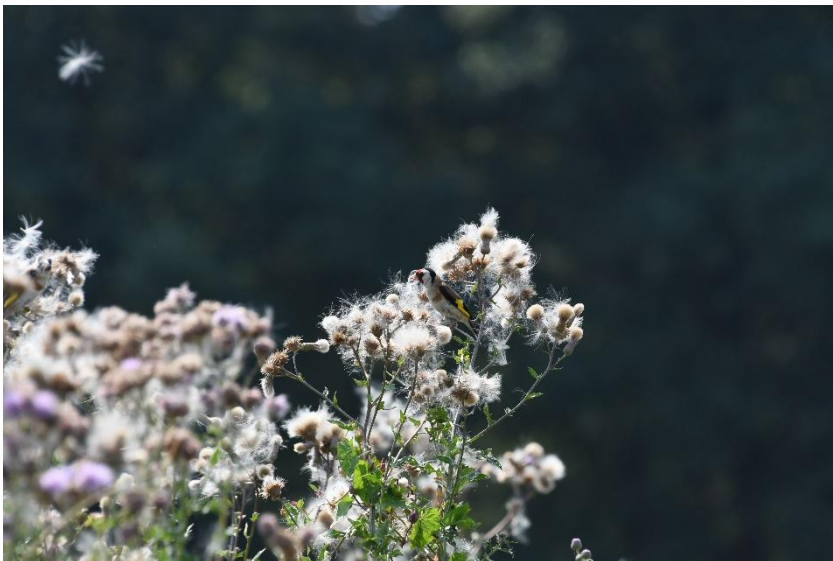
Een succesvolle soort van de afgelopen decennia is de Boomklever. Deze soort heeft ondertussen al het geschikte biotoop bezet. De territoria zijn goed verspreid over de daarvoor geschikte gebieden. Het territorium in het noordelijke deel zal eigenlijk thuishoren in het aangrenzende bos, maar de vogel heeft hier eenmaal binnen het onderzoeksgebied zitten zingen. Dit is genoeg voor het toekennen van een territorium.

### Wielewaal n=3

De Wielewaal is een vogel van broekbos en populierenaanplant. Toch is het in deze tijd niet meer vanzelfsprekend, ondanks het voorkomen van de juiste habitat, dat hij ook daadwerkelijk aanwezig is. Daarom zijn de drie gevonden territoria een bonus te noemen.

### Putter n=6

Een soort die het goed doet in de Kempen is de Putter. De laatste decennia is de soort flink toegenomen. In het gebied zijn genoeg extensieve stukken te vinden waar voldoende onkruidzaden aanwezig zijn voor deze zaadeter bij uitstek.



*Figuur 12: Van distelzaad etende Putters*

### Kneu n=7

Je zou mogen verwachten dat de Kneu ook meer het kleinschalige landschap zou prefereren. Toch zien we de concentratie juist liggen ter hoogte van Vessem, waar het landschap weidser is en intensiever in gebruik. Opvallend is de kleine kolonie die zich had gevestigd in de taxuskwekerij.



### Geelgors n=20

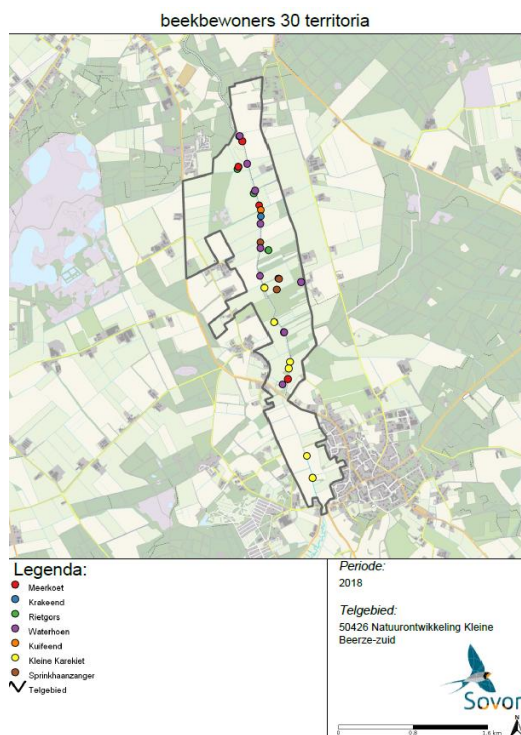
Op het eerste gezicht lijken de Geelgorzen mooi verspreid over het onderzochte gebied, maar toch zien we dat er meer territoria aanwezig zijn in het kleinschalige deel van het gebied. In het noordelijke deel zijn helemaal geen territoria gevonden.

## 5 Analyse ecologische soortgroepen

Een andere manier om naar de resultaten te kijken is die van ecologische vogelgroepen (Sierdsema 1995). Ecologische vogelgroepen zijn groepen van vogels die soortgelijke biotoop-eisen hebben. Zo kan men beter inzichtelijk maken welke delen van een onderzocht gebied geschikt zijn voor welke ecologische groep.

### 5.1 Beekbewoners

In deze groep worden de soorten weergegeven die binnen het onderzoeksgebied voornamelijk voorkomen op of in de begroeiing langs de beek. Ze prefereren opslag van riet en/of ruigten in of langs de beek. (Krakeend, Kuifeend, Meerkoet, Waterhoen, Kleine Karekiet, Sprinkhaanzanger en Rietgors) Als we naar de verspreiding kijken in het zuidelijke deel van het onderzochte gebied, dan zien we een duidelijk verschil tussen het noordelijke deel en het zuidelijke deel. Mogelijk dat de vele wandelaars langs de beek ter hoogte van Vessem daar invloed op hebben. Voor Krakeend en kuifeend geldt dit zeker, maar mogelijk ook voor de andere soorten van deze ecologische groep.



Figuur 13: Territoria van de beekbewoners

### 5.2 Weidevogels

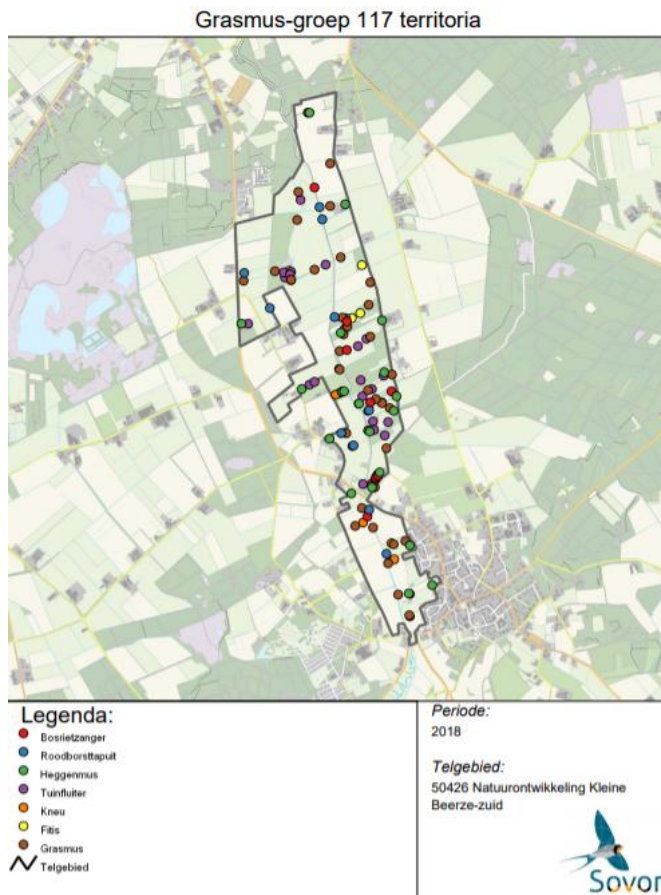
Deze groep staat voor vogels die van grazige vegetaties houden. (Wilde Eend, Krakeend, Patrijs, Kievit, Wulp, Scholekster, Watersnip, Graspieper, Veldleeuwerik) Voor deze groep van vogels springen er twee gebieden uit: het graslanddeel van het Molenbroek en de weide waar ten gevolge van de 'kievitenkolonie' het maaien is uitgesteld. Weidevogels zijn in het noordelijke deel van het onderzochte gebied schaars.



Figuur 14: Territoria van de weidevogels

### 5.3 Grasmus-groep

De vogels in deze ecologische vogelgroep prefereren struwelen en opslag. De groep wordt vertegenwoordigd door (Heggenmus, Roodborsttapuit, Bosrietzanger, Grasmus, Tuinfluiter, Fitis en Kneu.) Het voorkomen van deze groep vogels geeft precies aan waar in het gebied struwelen en (lage) opslag voorkomen. Concentraties zien we natuurlijk in de Spekdonken met al zijn heggen, maar ook de wilgenkoepels aan de zuidkant van het Molenbroek herbergen een concentratie van soorten uit deze ecologische vogelgroep. Het noordelijke deel van het onderzochte gebied is (nog) niet geschikt voor deze groep.



Figuur 15: Territoria van de vogels uit de grasmus-groep

#### 5.4 Holenbroeders

Zoals de naam van deze vogelgroep al aangeeft wordt de groep vertegenwoordigd door soorten die gebruik maken van holen, al dan niet zelf uitgehakt. Dit zijn (Grote Bonte Specht, Pimpelmees, Spreeuw, Boomklever, Kleine Bonte Specht, Bosuil, Holenduif, Grauwe Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en Zwarte Specht.)

Ook hier zien we de natuurgebieden eruit springen. Ook zien we dat de aanwezige boerderijen in het onderzochte gebied belangrijk zijn voor Holenduiven. Bij elke boerderij zit wel een territorium.



Holenbroeders 116 territoria



Holenbroeders 12 territoria



Figuur 16: Territoria van de holenbroeders

## **6 Slotbeschouwing**

Deze eerste vogelinventarisatie van het gebied de Kleine Beerze duidt erop dat de beginsituatie goed is. Het groot aantal broedvogelsoorten van de rode lijst toont dit aan. Buiten de twee natuurgebieden (Spekdonken en Molenbroek) hebben er al initiatieven plaatsgevonden om het gebied natuurlijker in te richten. In het noordelijke deel heeft een hermeandering plaats gevonden en in het zuidelijke deel zijn er door de initiatieven van de Landcoöperatie Dal van de Kleine Beerze al braakstroken en aanplant gerealiseerd. Deze hebben een positief effect op de broedvogelbevolking.

Bij een verdere inrichting van het gebied zal er zeker gekeken moeten worden naar de recreatieve mogelijkheden. Er zullen duidelijke keuzes gemaakt moeten worden waar gerecreëerd kan worden en waar niet, zodat de natuur daar rust krijgt. Want recreatie, vooral met loslopende honden, kan veel schade aan de natuur aanrichten.

## **Literatuur**



















Van Dijk A.J. & A. Boele 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Dijk A.J., M. Noback, H. Sierdsema, G. Troost, J. Vergeer 2012. Handleiding autoclustering in BMP. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Sierdsema H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.

## Bijlage 1. Bezoeken

### Bezoek gegevens deel 1 t/m 3 zuid.

#	datum	deel	starttijd	eindtijd	teller	mede	bezoektype
1.	11-03	37%	06:38	09:56	JKLS00		zonop
2.	11-03	20%	06:40	08:32	PPLT00		zonop
3.	11-03	1%	19:11	19:45	PWTS01		avond
4.	14-03	35%	06:11	10:27	JWTS01		zonop
5.	18-03	20%	08:30	10:30	MSNT00		ochtend
6.	24-03	1%	18:52	20:39	MSNT00		avond
7.	26-03	37%	06:55	10:27	PWTS01		zonop
8.	26-03	43%	07:03	10:44	WDBN00		zonop
9.	07-04	20%	06:27	07:56	THNN00		zonop
10.	07-04	43%	06:31	10:29	JKLS00		zonop
11.	07-04	1%	20:50	21:38	MSNT00		avond
12.	09-04	35%	06:33	10:35	JWTS01		zonop
13.	11-04	1%	20:29	21:33	PWTS01		avond
14.	14-04	35%	06:09	11:34	MSNT00		zonop
15.	16-04	37%	06:11	10:14	WDBN00		zonop
16.	17-04	30%	07:43	09:47	JWTS01		ochtend
17.	18-04	1%	20:51	22:30	JWTS01		avond*
18.	20-04	3%	08:30	09:30	MSNT00		ochtend
19.	24-04	35%	05:57	10:10	PWTS01		zonop
20.	28-04	20%	05:35	07:16	WDBN00		zonop
21.	29-04	37%	05:47	09:16	PPLT00		zonop
22.	04-05	1%	20:34	22:25	WDBN00		avond
23.	06-05	37%	05:35	11:12	MSNT00		zonop
24.	06-05	20%	06:42	08:50	PPLT00		zonop
25.	07-05	35%	05:21	10:00	JWTS01		zonop
26.	11-05	43%	05:28	10:16	PPLT00		zonop
27.	13-05	20%	05:04	07:06	JKLS00		zonop
28.	15-05	35%	05:12	10:43	JWTS01		zonop
29.	24-05	20%	06:27	08:25	PWTS01		ochtend
30.	27-05	35%	05:02	10:48	MSNT00		zonop
31.	04-06	35%	04:38	11:13	PWTS01		zonop
32.	05-06	37%	04:50	09:02	WDBN00		zonop
33.	09-06	43%	04:46	09:29	WDBN00		zonop
34.	11-06	30%	04:49	06:17	JWTS01		zonop

### Bezoekgegevens deel 3 noord.

#	datum	deel	starttijd	eindtijd	teller	mede	bezoektype
1.	11-03		08:49	09:50	PPLT00		ochtend
2.	11-03	1%	19:54	20:05	PWTS01		avond*
3.	18-03		06:21	08:08	MSNT00		zonop
4.	07-04		08:04	08:55	THNN00		ochtend
5.	11-04	1%	20:49	21:26	JWTS01		avond
6.	17-04		06:04	07:43	JWTS01		zonop
7.	28-04		07:29	08:33	WDBN00		ochtend
8.	06-05		05:30	06:32	PPLT00		zonop
9.	13-05		07:14	08:08	JKLS00		ochtend
10.	24-05		04:57	06:16	PWTS01		zonop
11.	11-06		06:32	07:56	JWTS01		ochtend

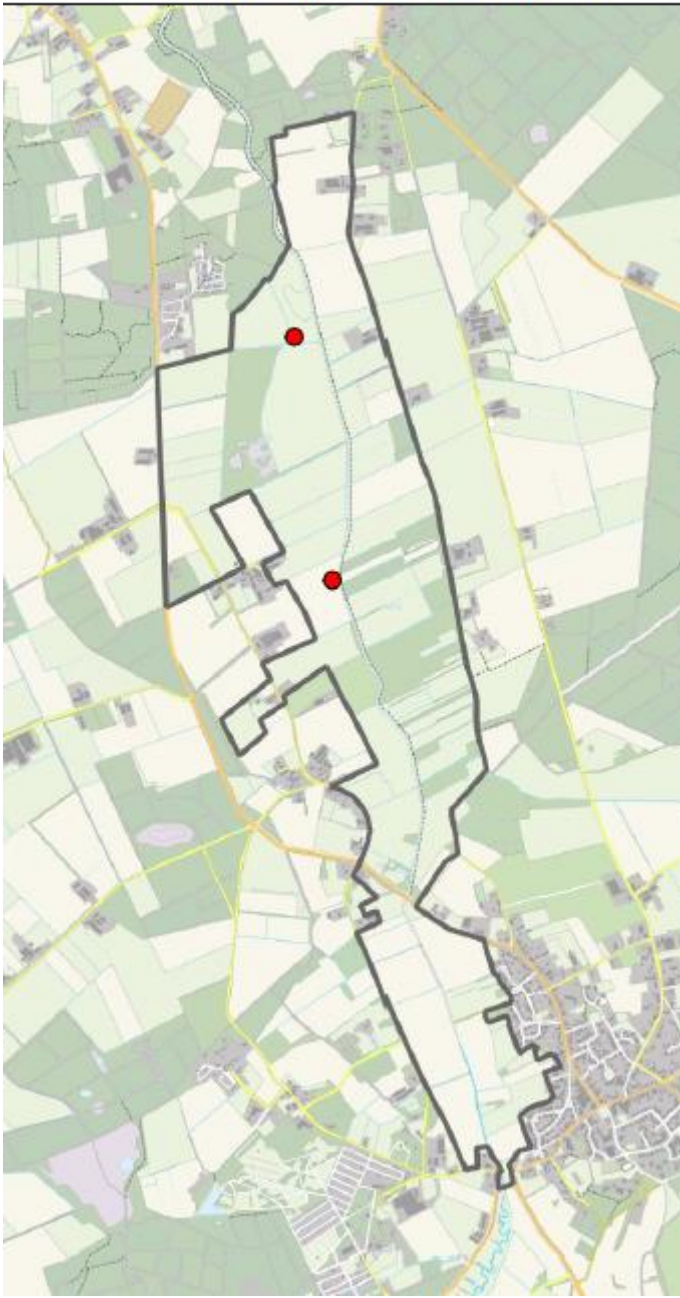


**Bijlage 2. Soortkaarten.**

**Dodaars 1 territorium**



## Grauwe Gans 2 territoria



Grote Canadese Gans 1 territorium



## Nijlgans 2 territoria

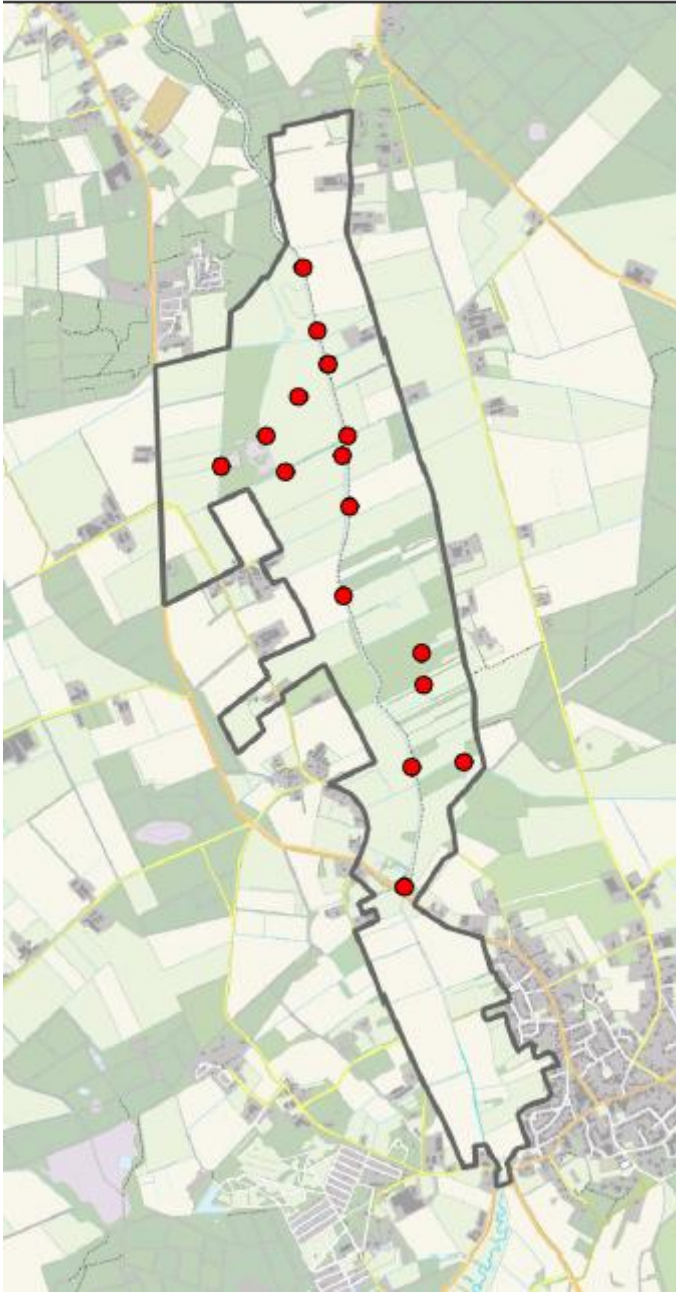




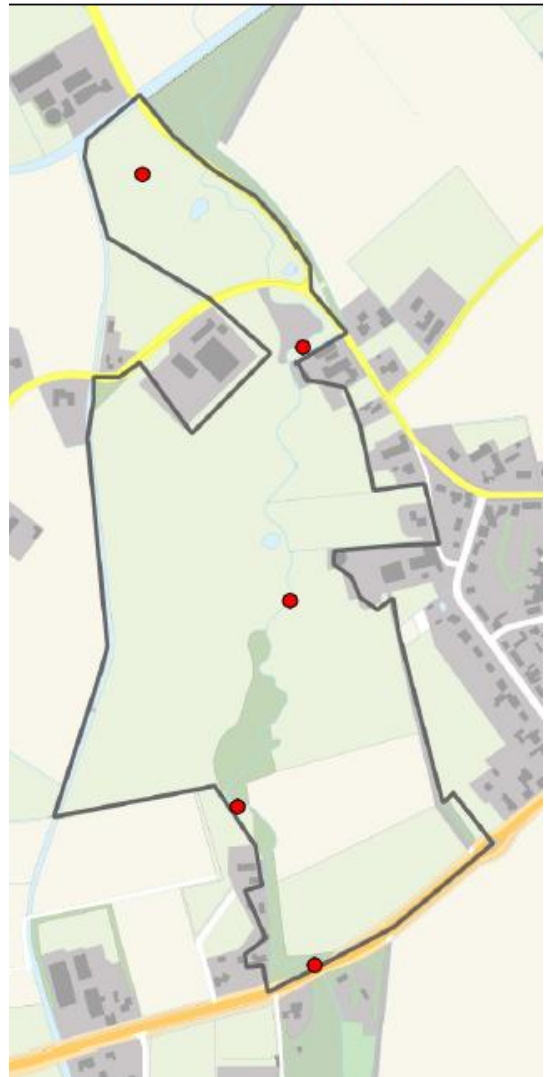
# Krakeend 1 territorium



Wilde Eend 16 territoria



Wilde Eend 5 territoria



## Kuifeend 1 territorium



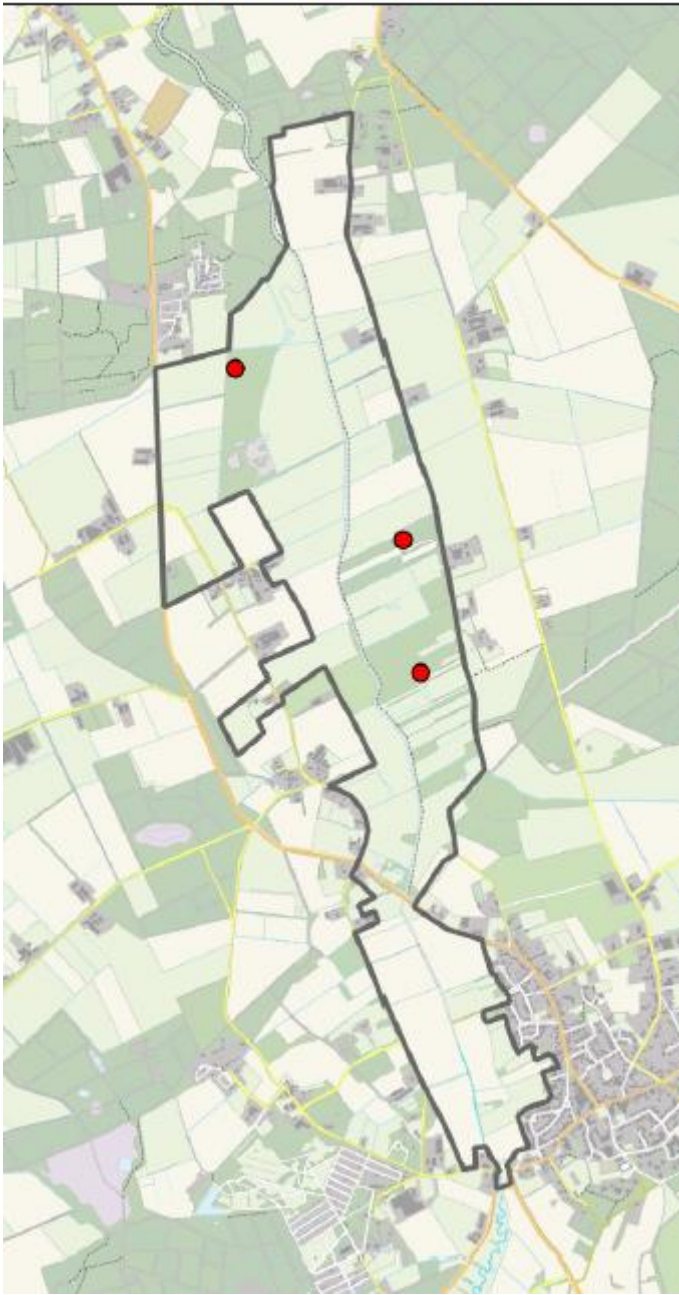


## Havik 1 territorium

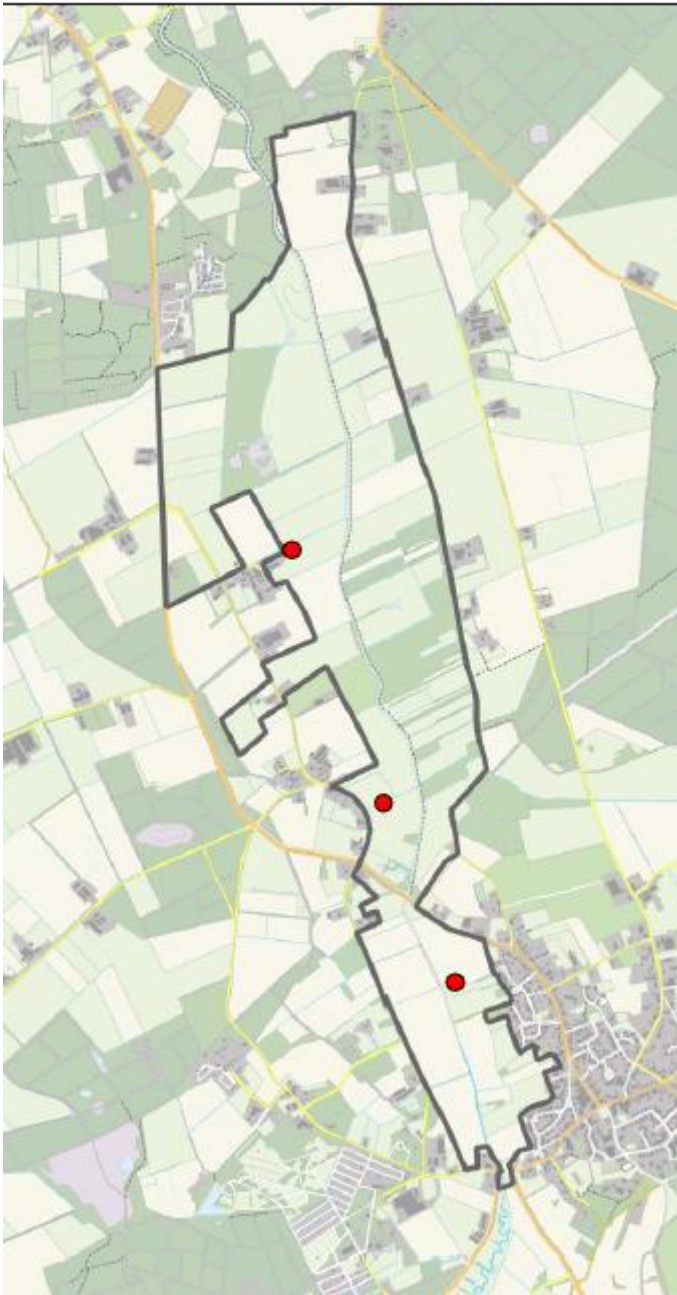




## Buizerd 3 territoria



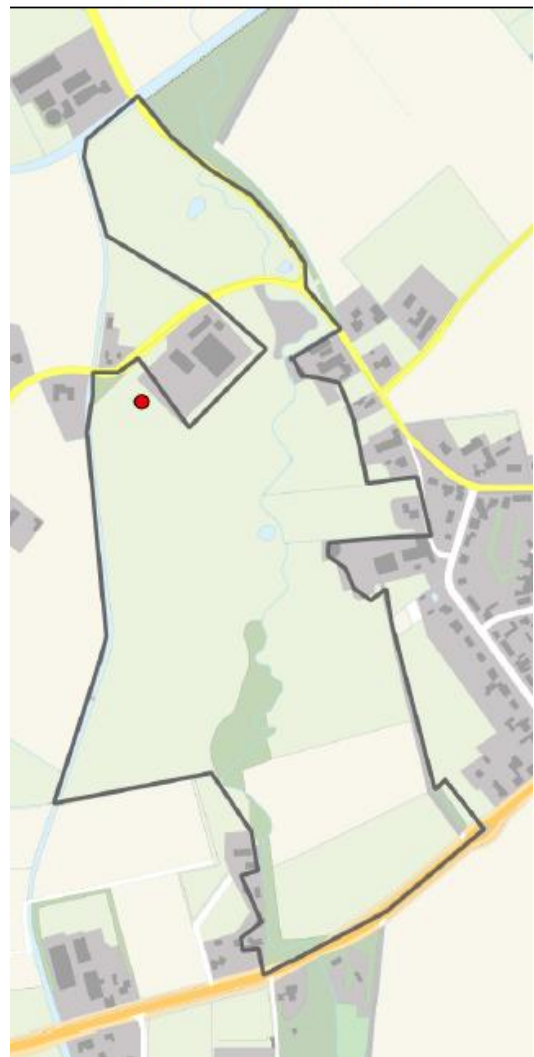
## Patrijs 3 territoria



Fazant 5 territoria



Fazant 1 territorium

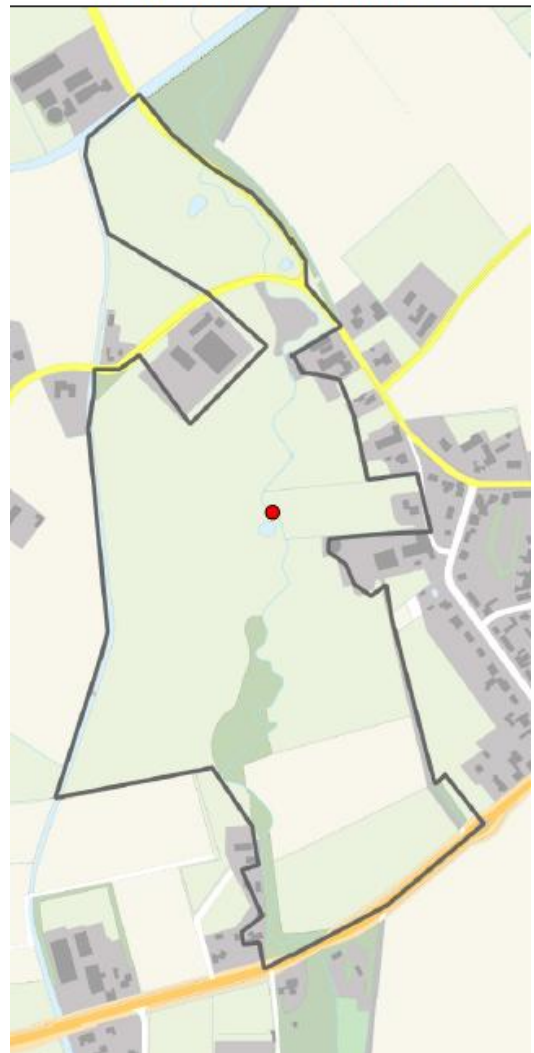




Waterhoen 9 territoria



Waterhoen 1 territorium





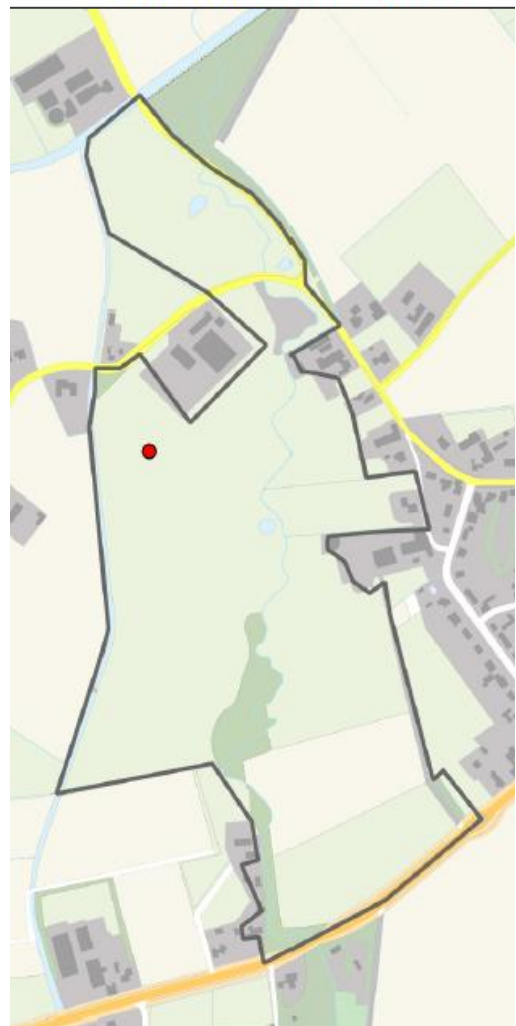
## Meerkoet 4 territoria



Scholekster 1 territorium



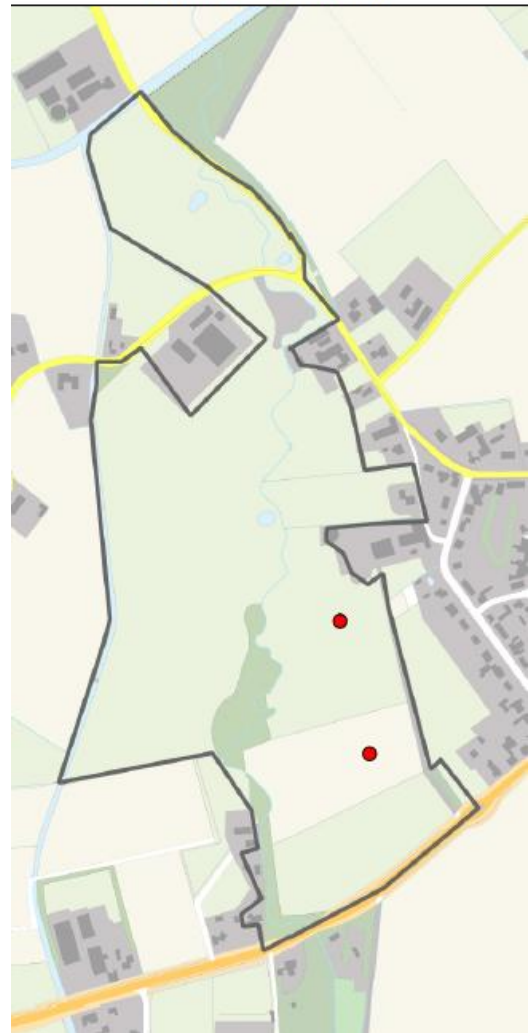
Scholekster 1 territorium



Kievit 12 territoria



Kievit 2 territoria



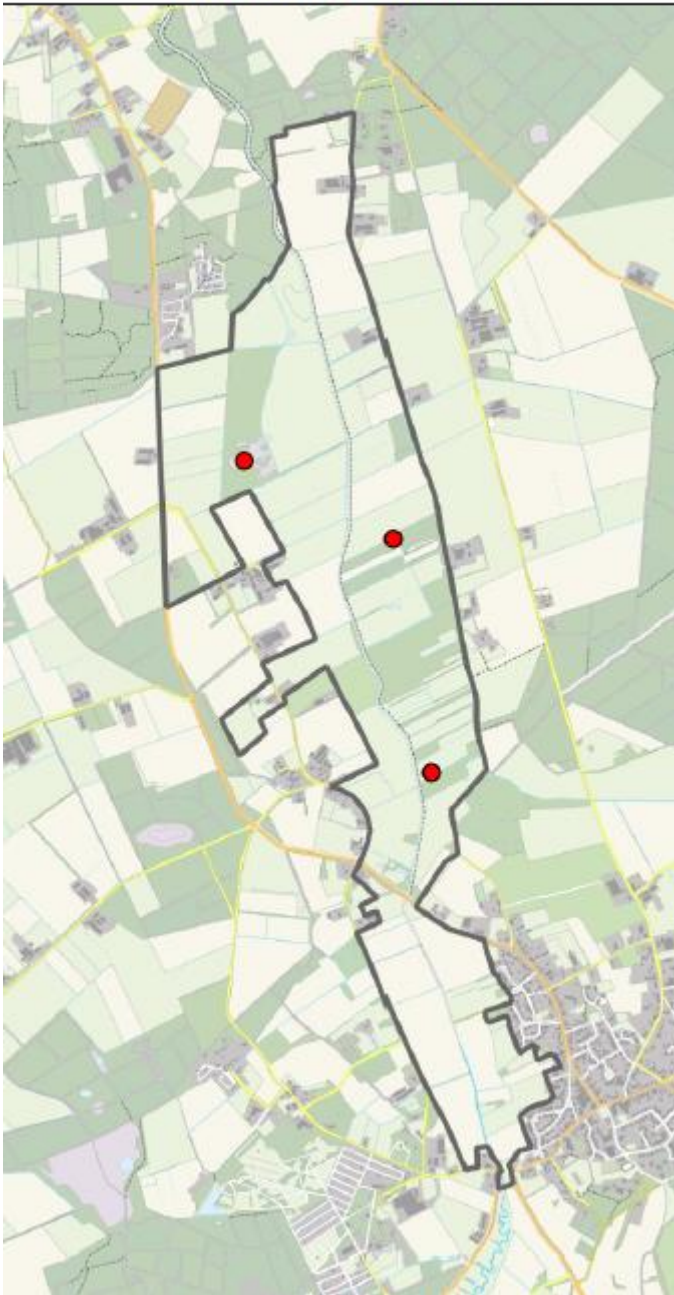


## Watersnip 2 territoria

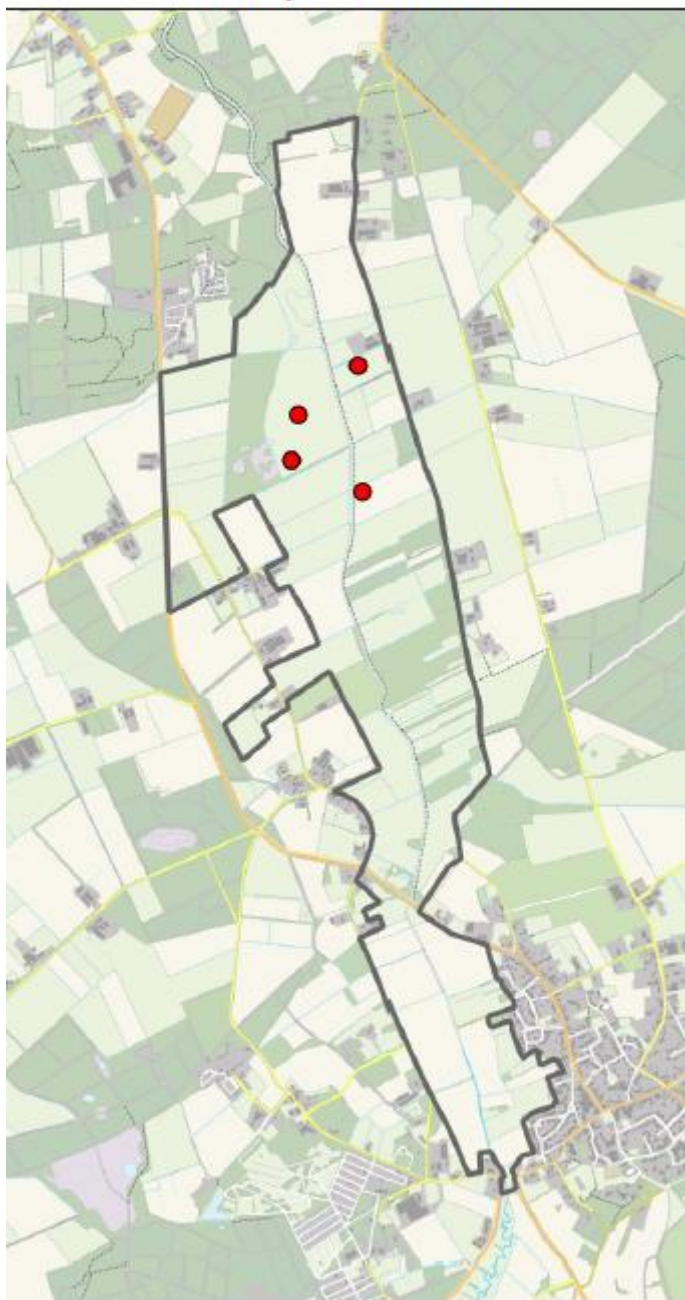




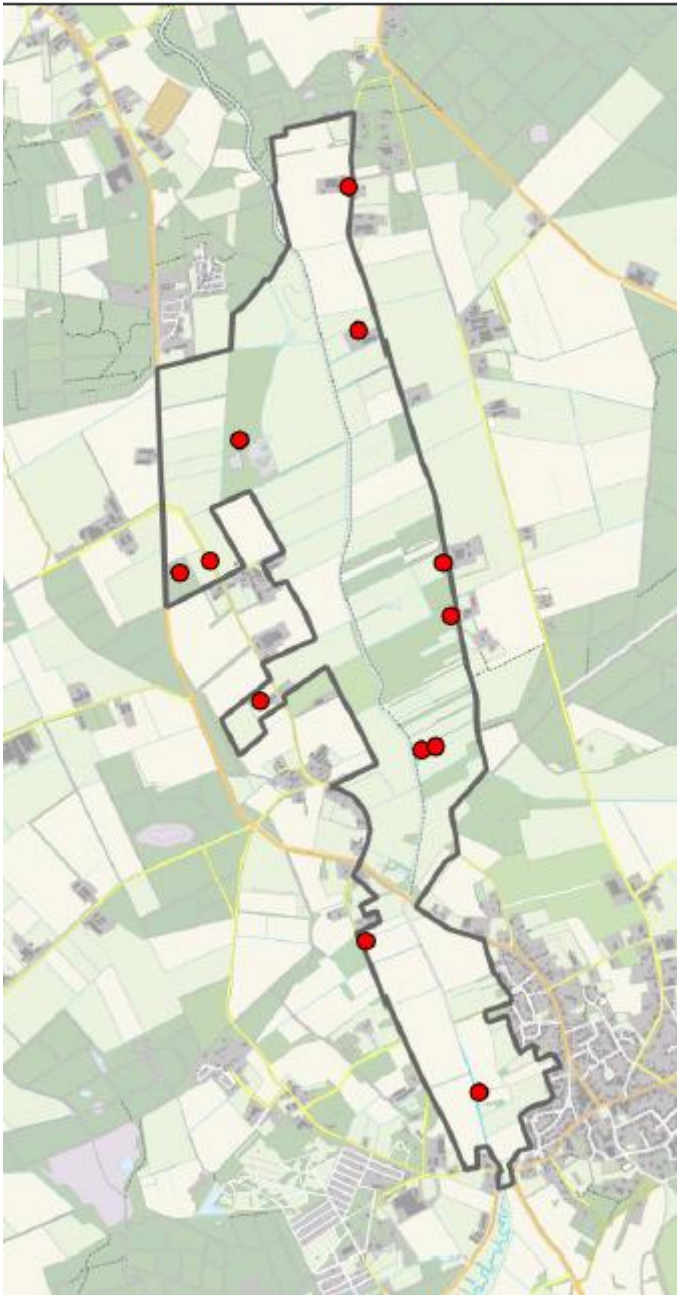
### Houtsnip 3 territoria



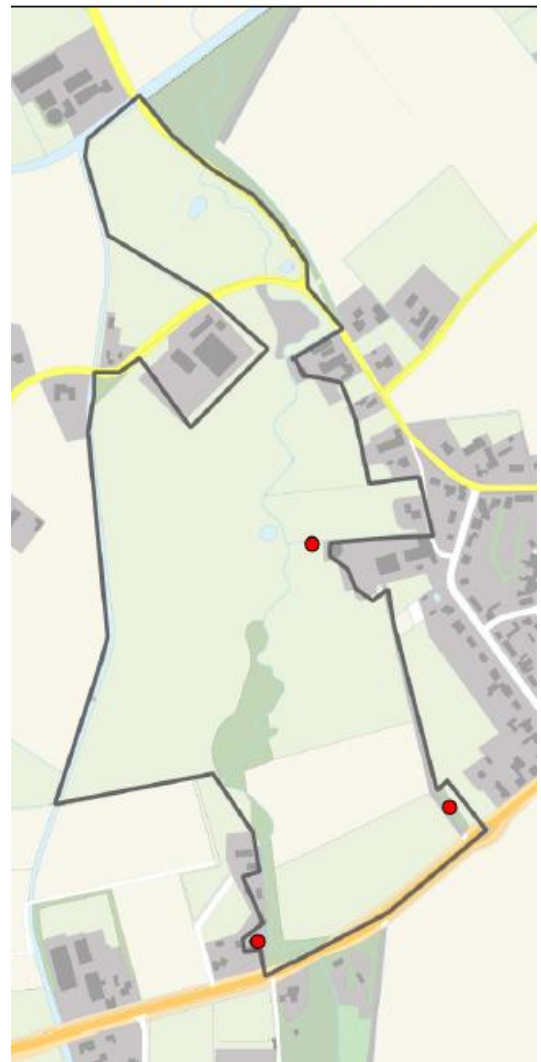
## Wulp 4 territoria



Holenduif 12 territoria

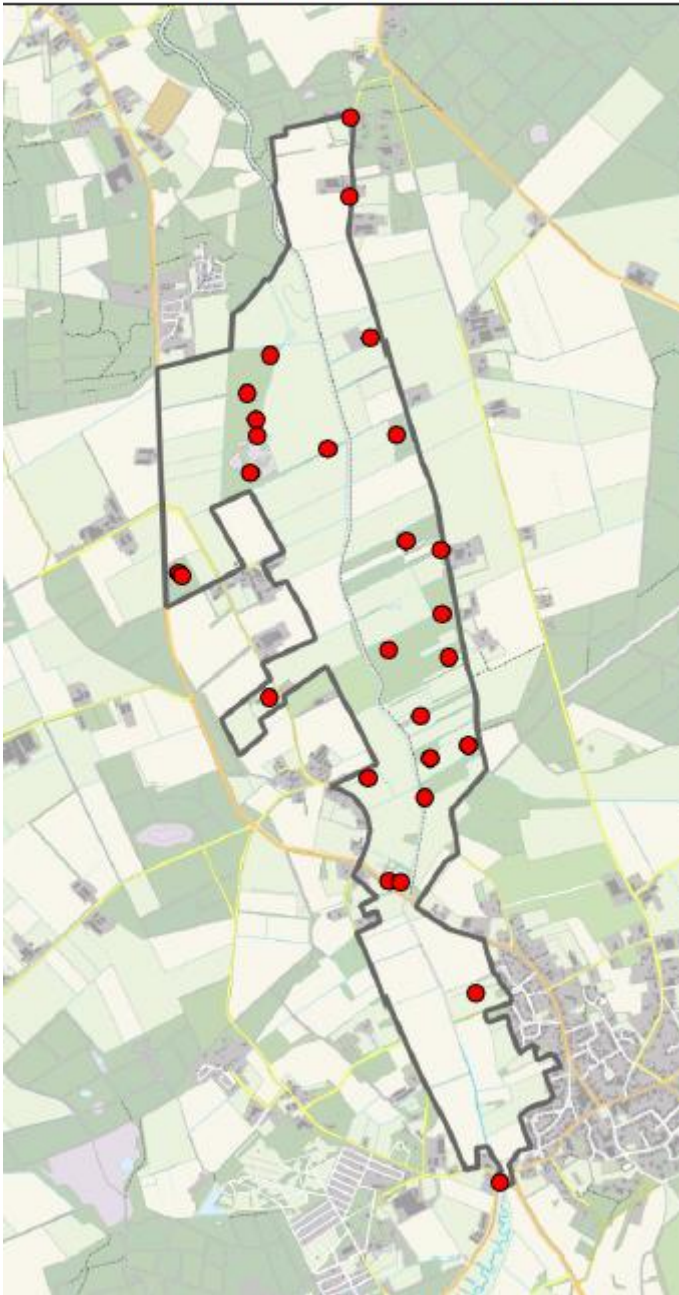


Holenduif 3 territoria

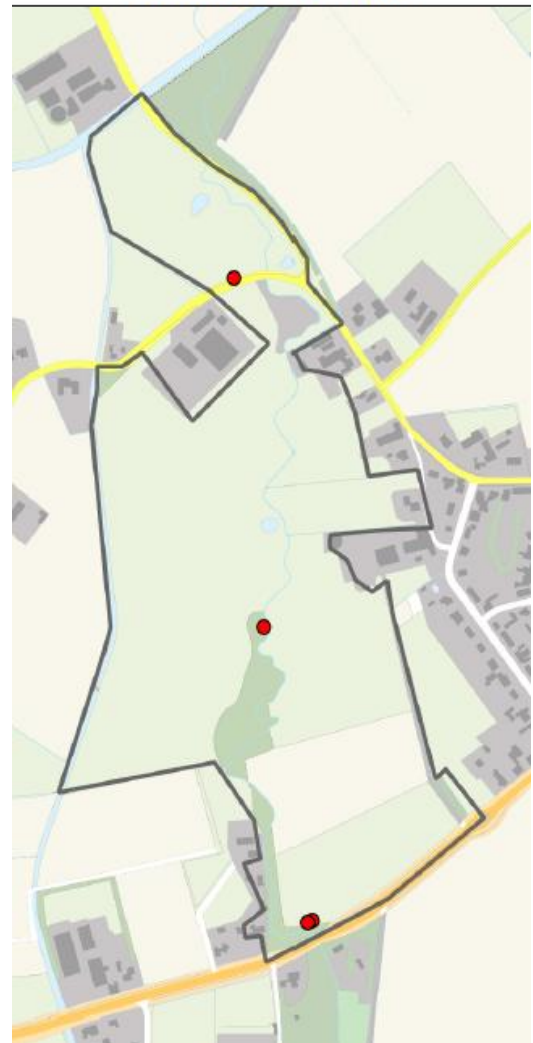




Houtduif 27 territoria



Houtduif 4 territoria





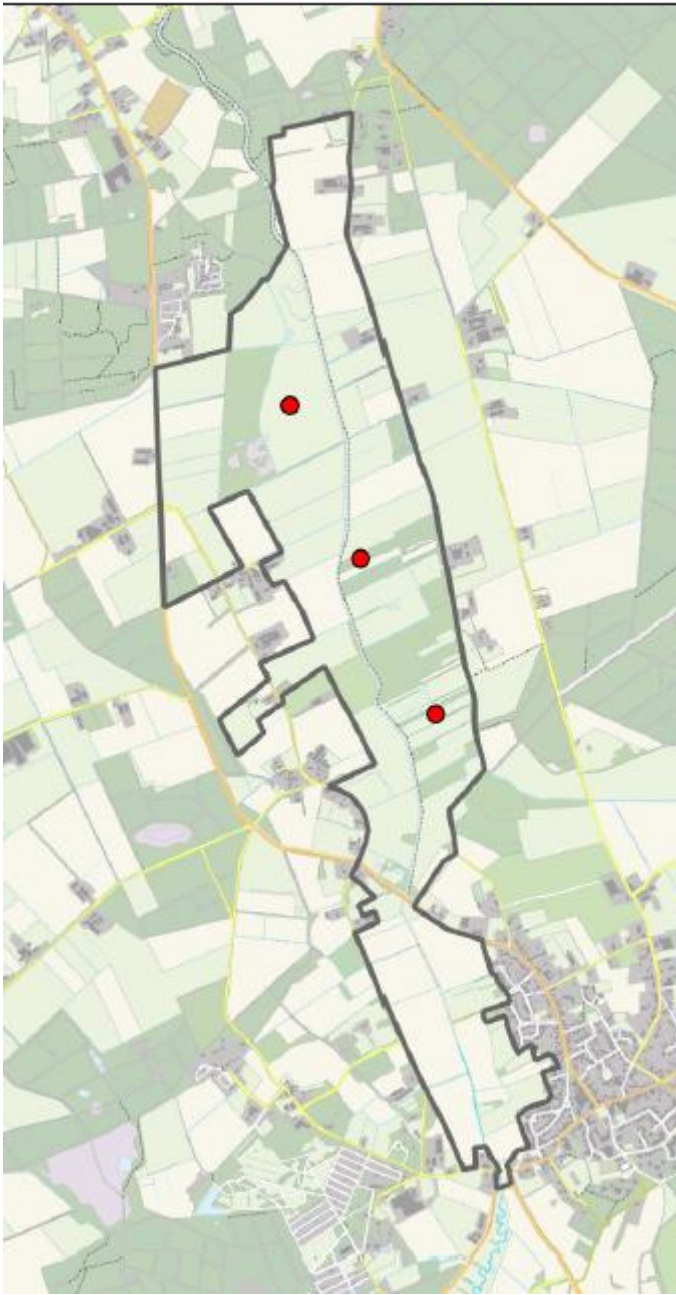
## Turkse Tortel 3 territoria



## Zomertortel 1 territorium



## Koekoek 3 territoria



### Steenuil 3 territoria

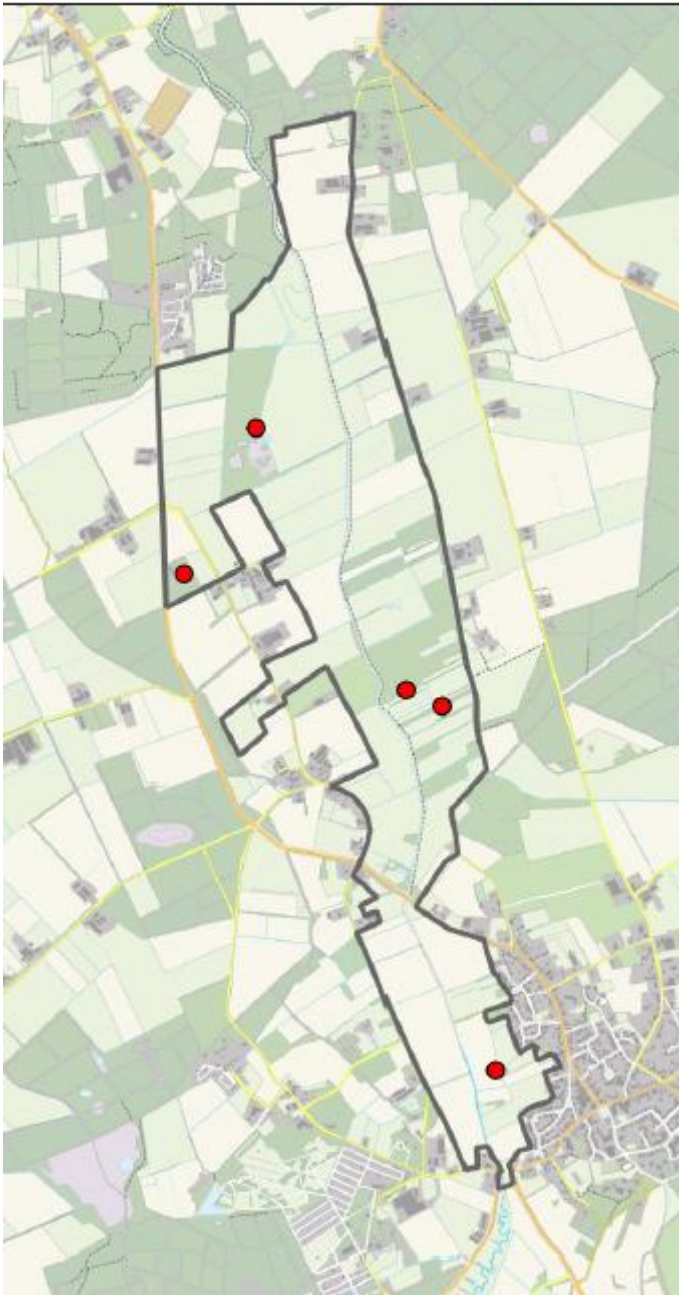




## Bosuil 1 territorium



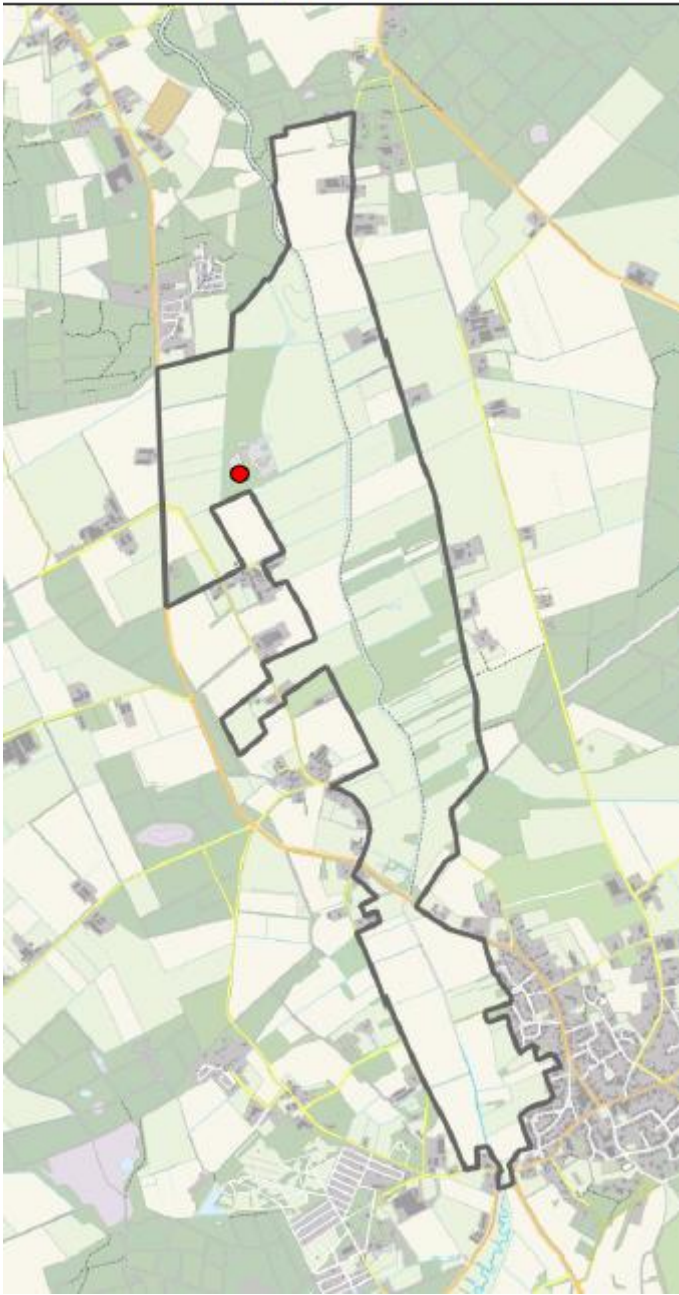
Groene Specht 5 territoria



Groene Specht 1 territorium



## Zwarte Specht 1 territorium



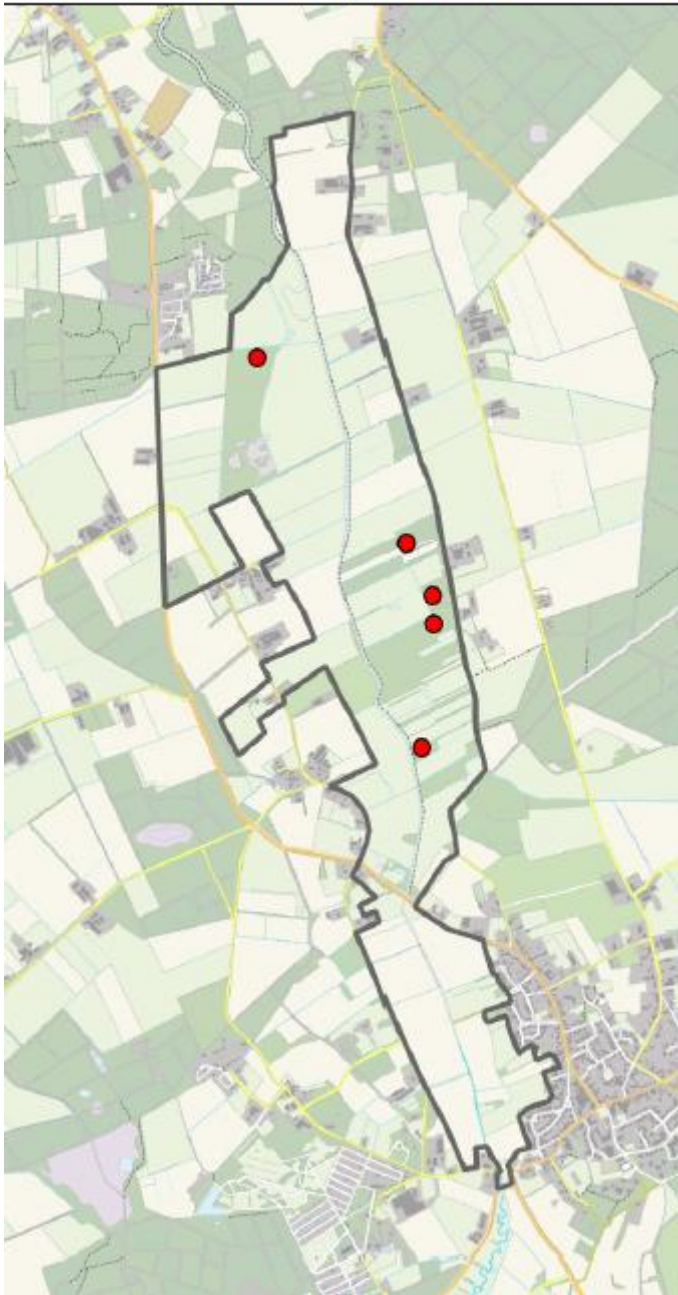


## Grote Bonte Specht 15 territoria

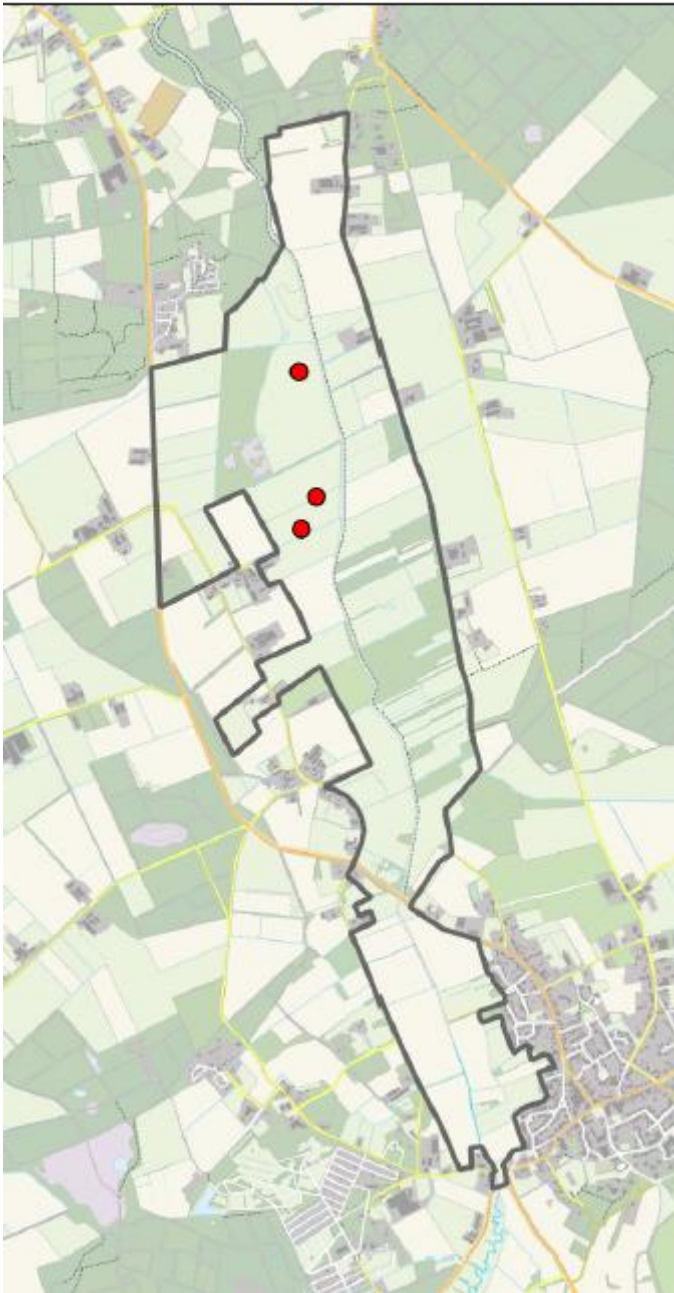




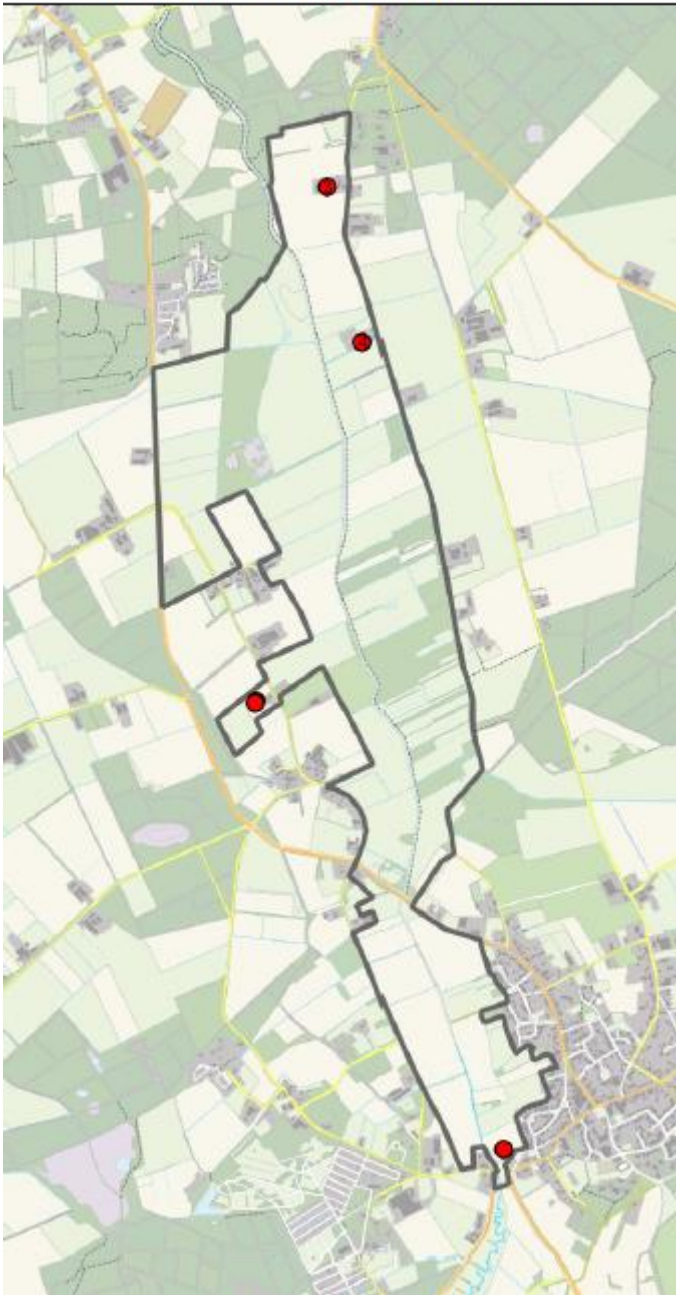
# Kleine Bonte Specht 5 territoria



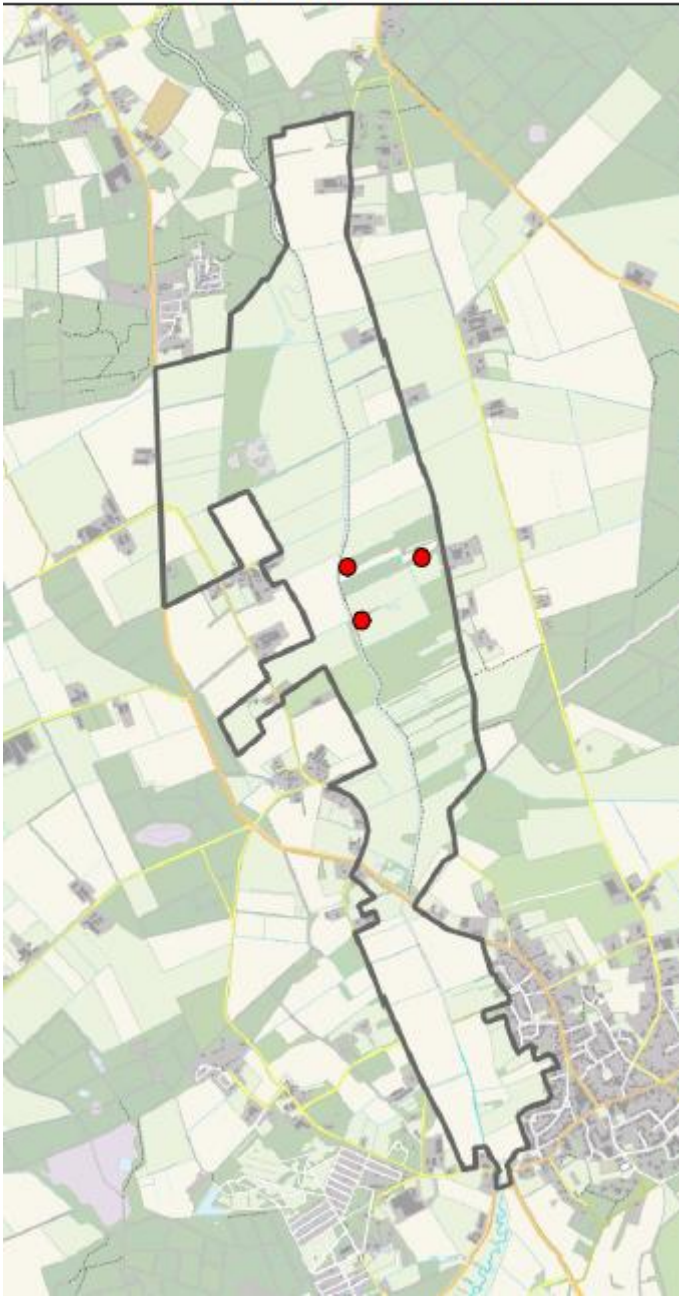
## Veldleeuwerik 3 territoria



## Boerenzwaluw 10 territoria



## Boompieper 3 territoria





## Graspieper 10 territoria



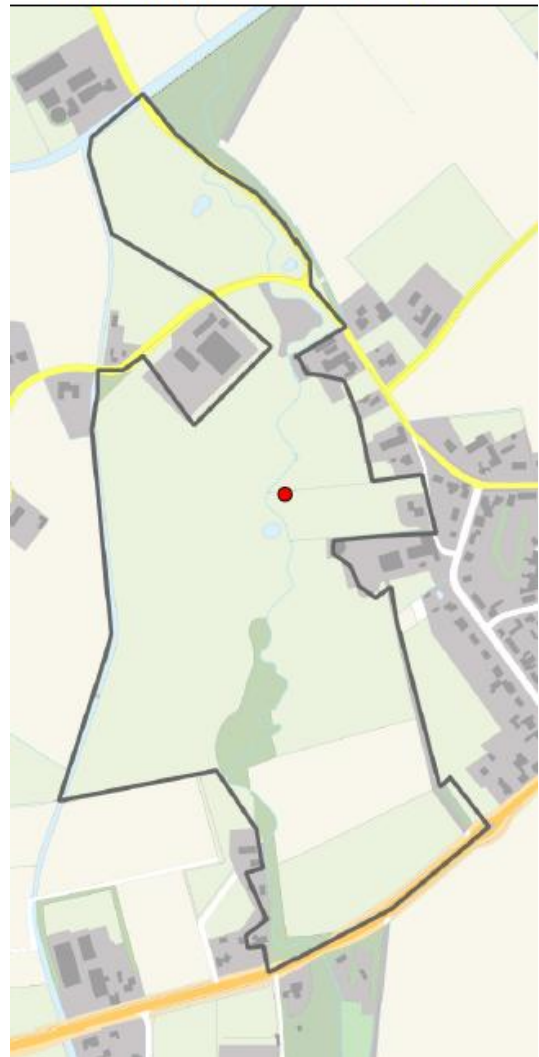
## Gele Kwikstaart 3 territoria



Witte Kwikstaart 1 territorium



Witte Kwikstaart 1 territorium

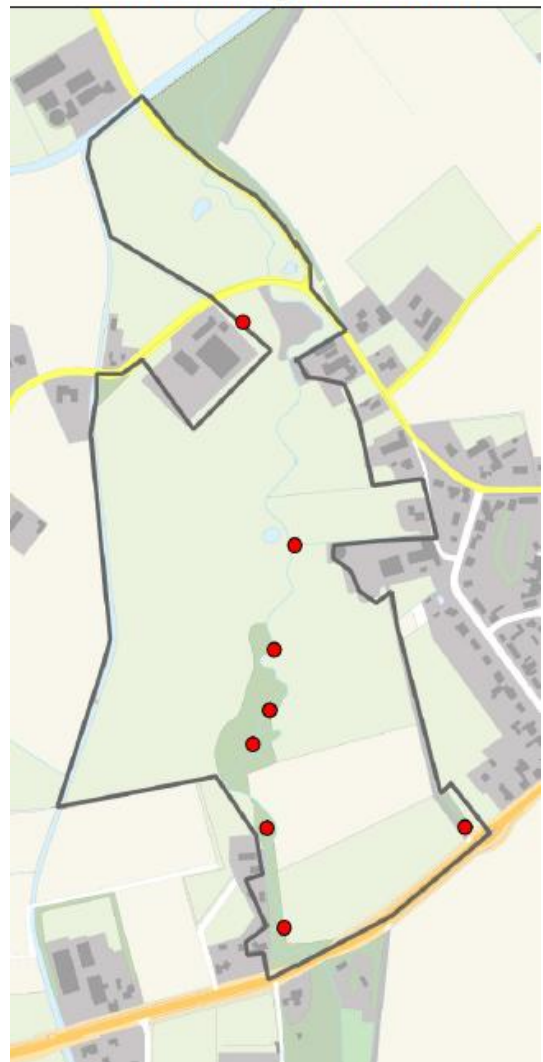




Winterkoning 39 territoria

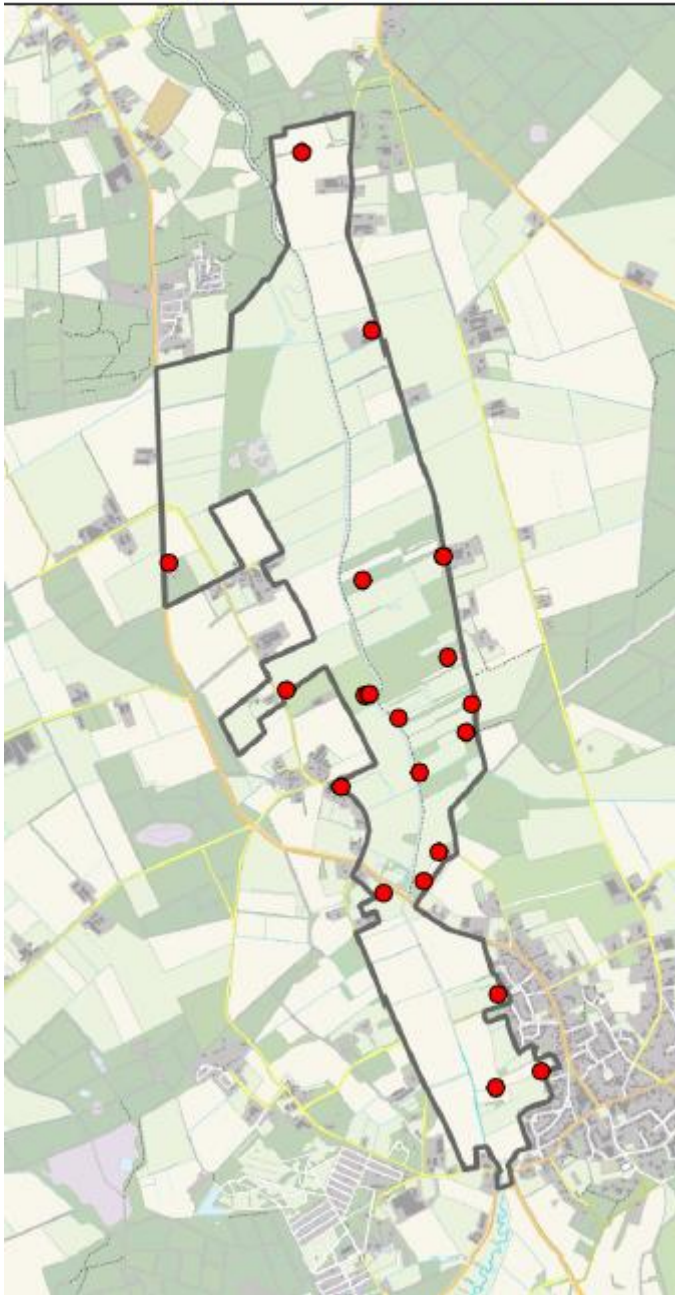


Winterkoning 8 territoria

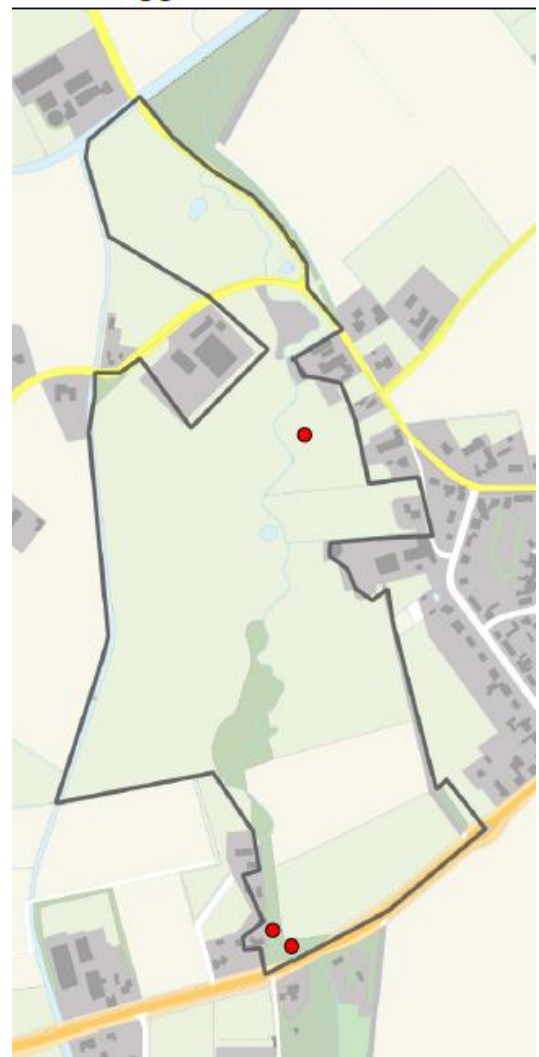




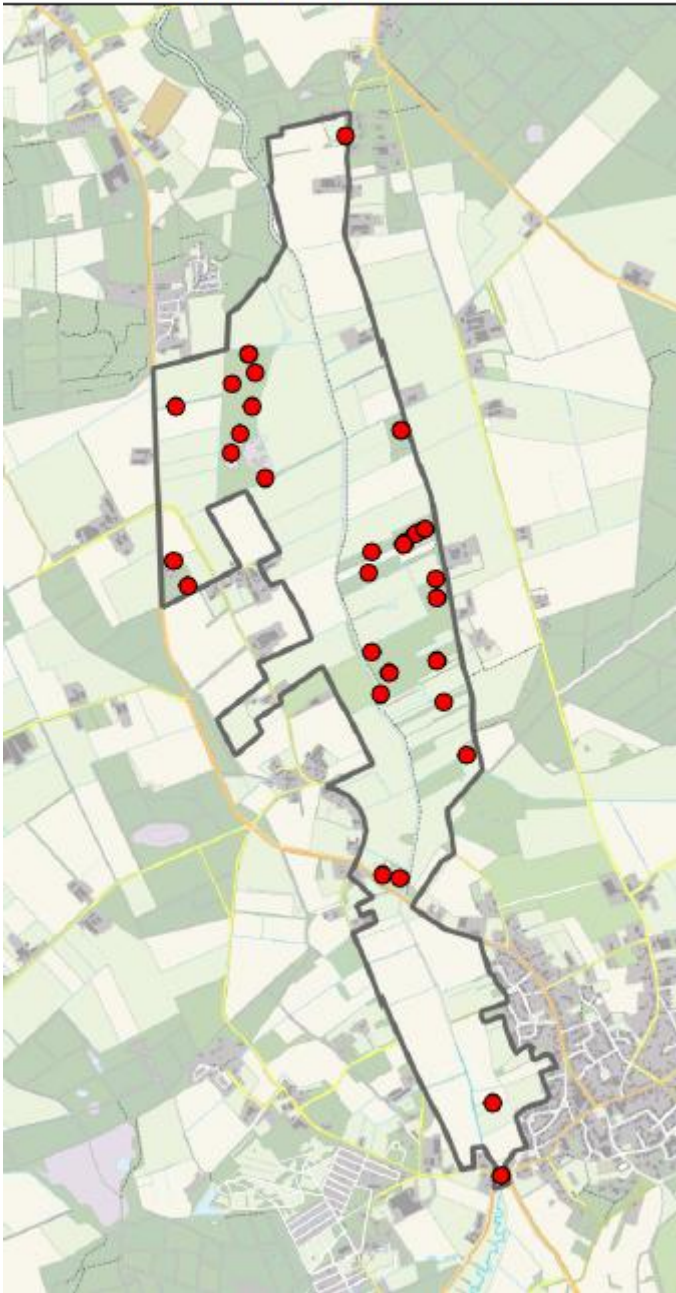
Heggenmus 20 territoria



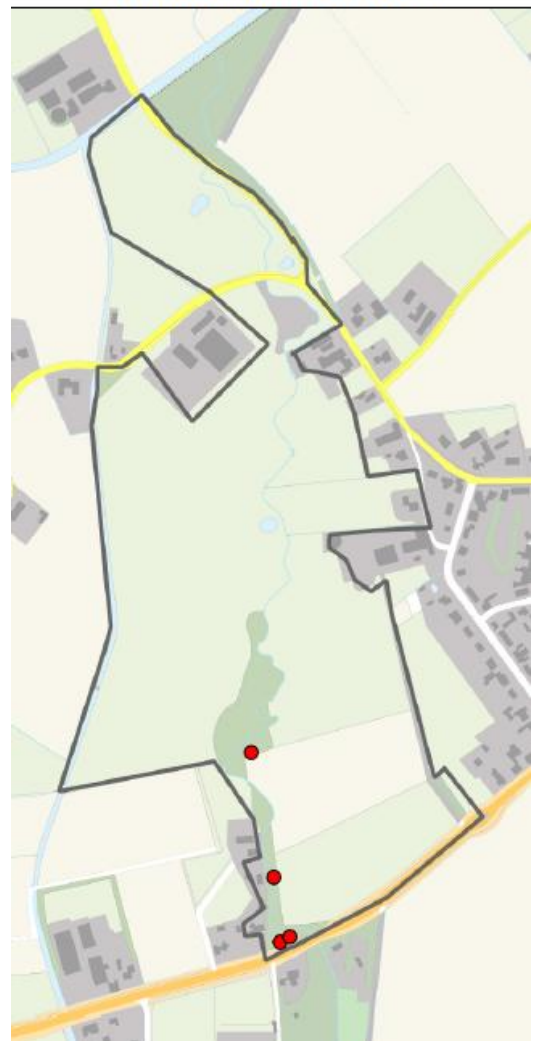
Heggenmus 3 territoria



Roodborst 30 territoria



Roodborst 4 territoria



## Zwarte Roodstaart 2 territoria



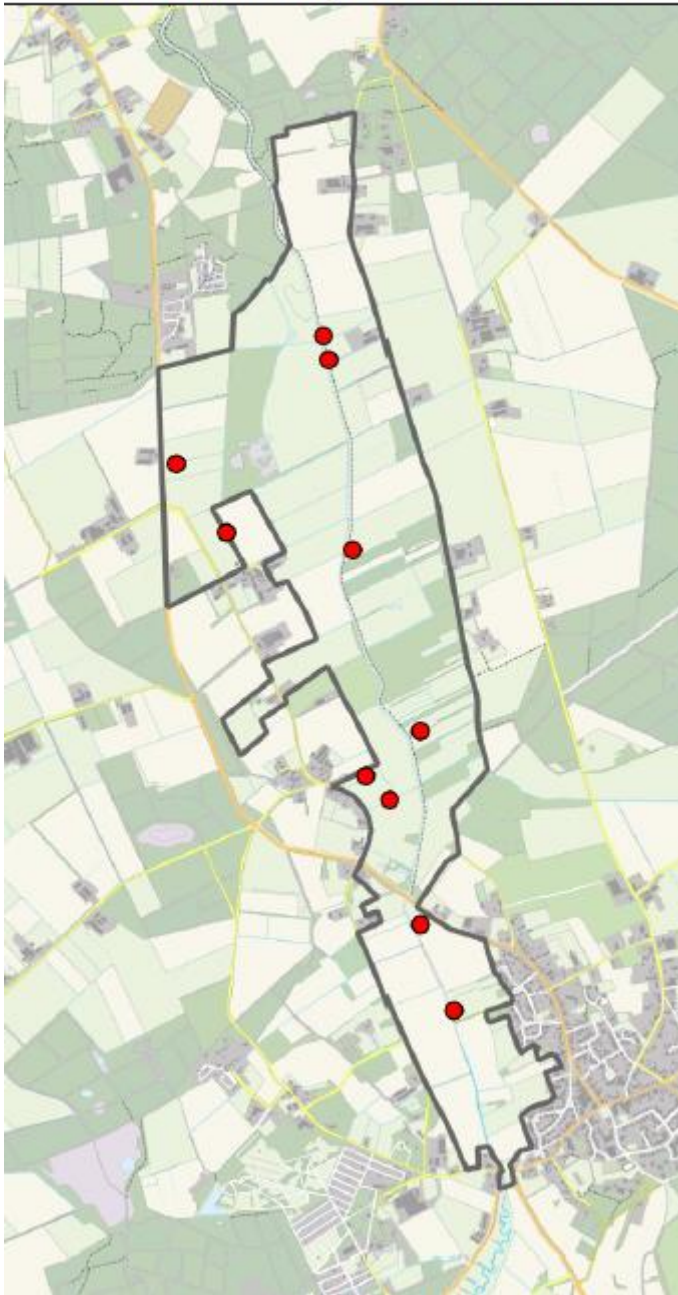


## Gekraagde Roodstaart 3 territoria

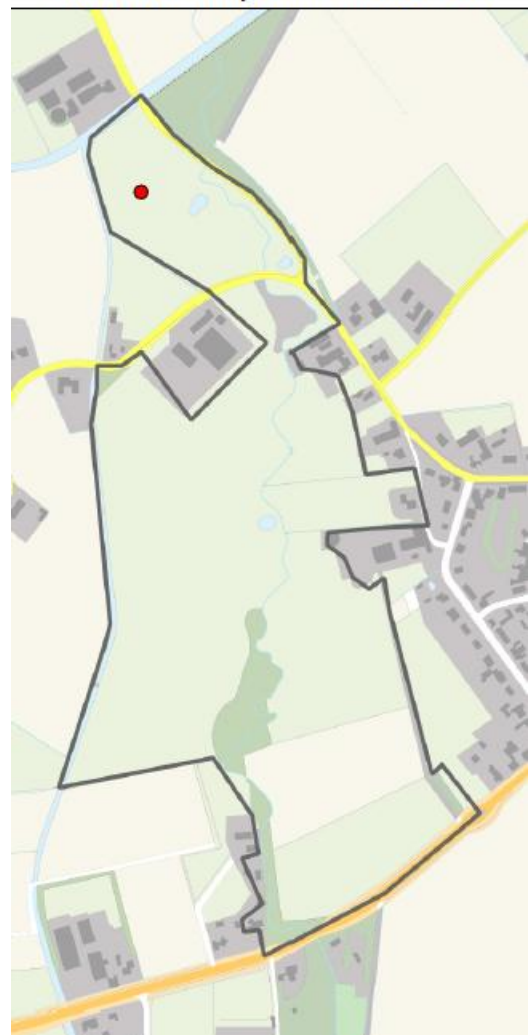




Roodborsttapuit 10 territoria



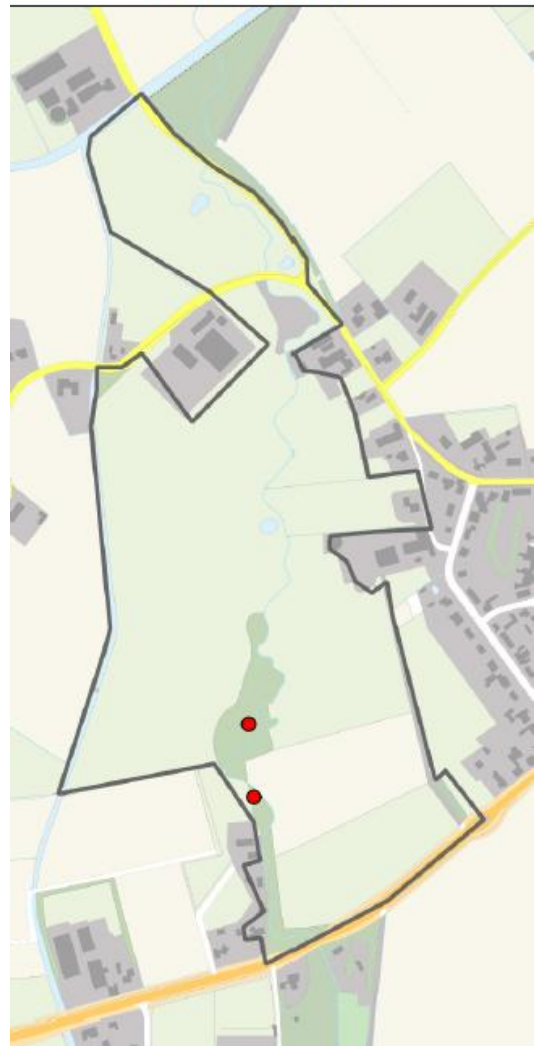
Roodborsttapuit 1 territorium



Merel 40 territoria

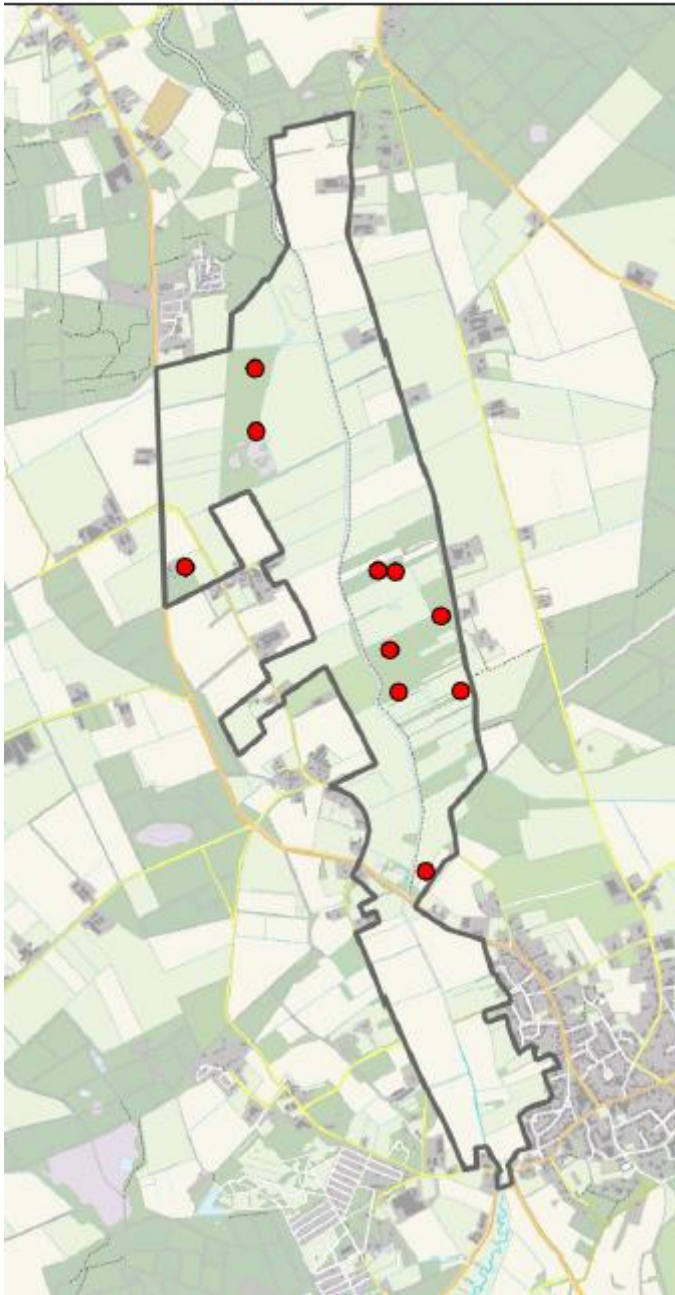


Merel 2 territoria

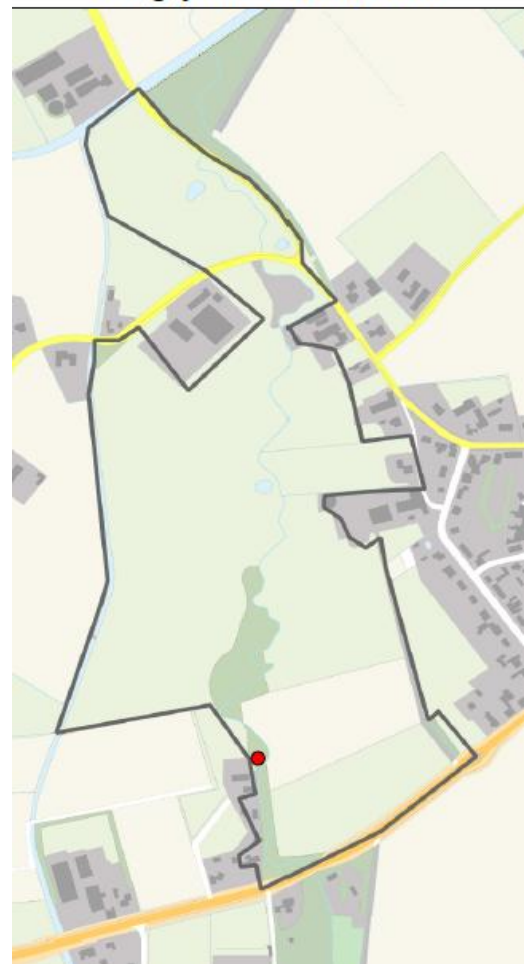




Zanglijster 10 territoria



Zanglijster 1 territorium



## Grote Lijster 1 territorium





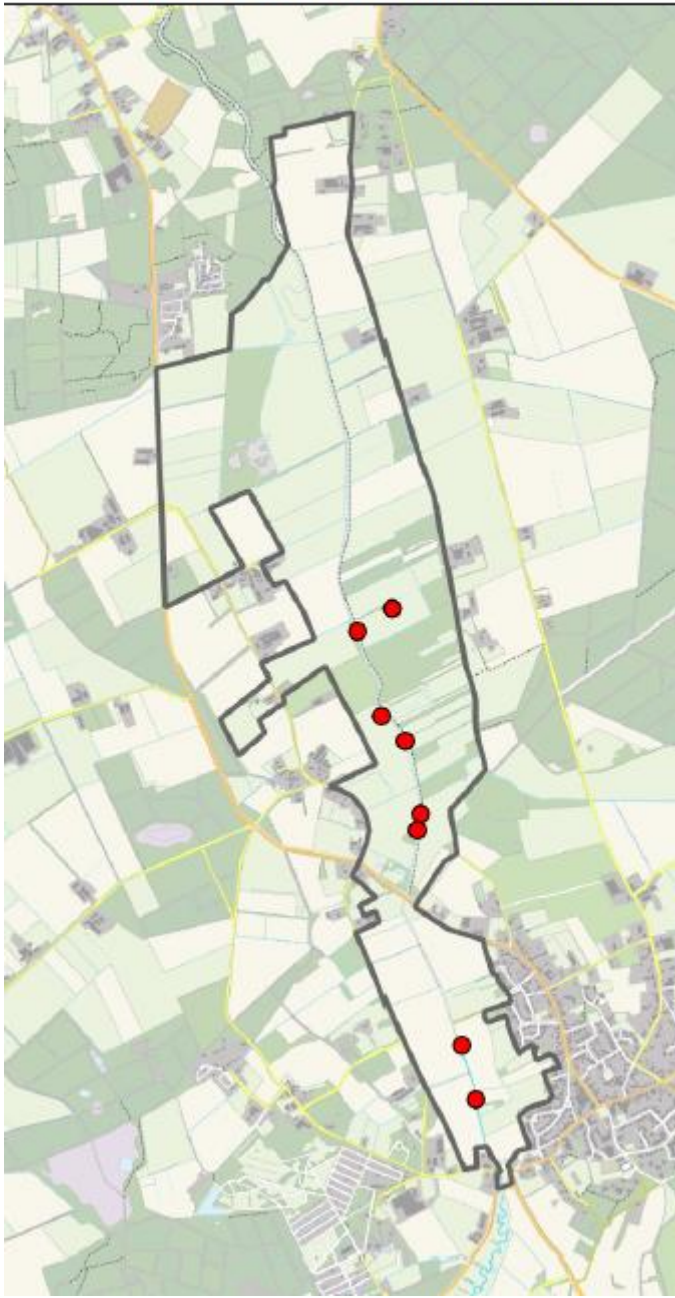
Sprinkhaanzanger 3 territoria



# Bosrietzanger 10 territoria

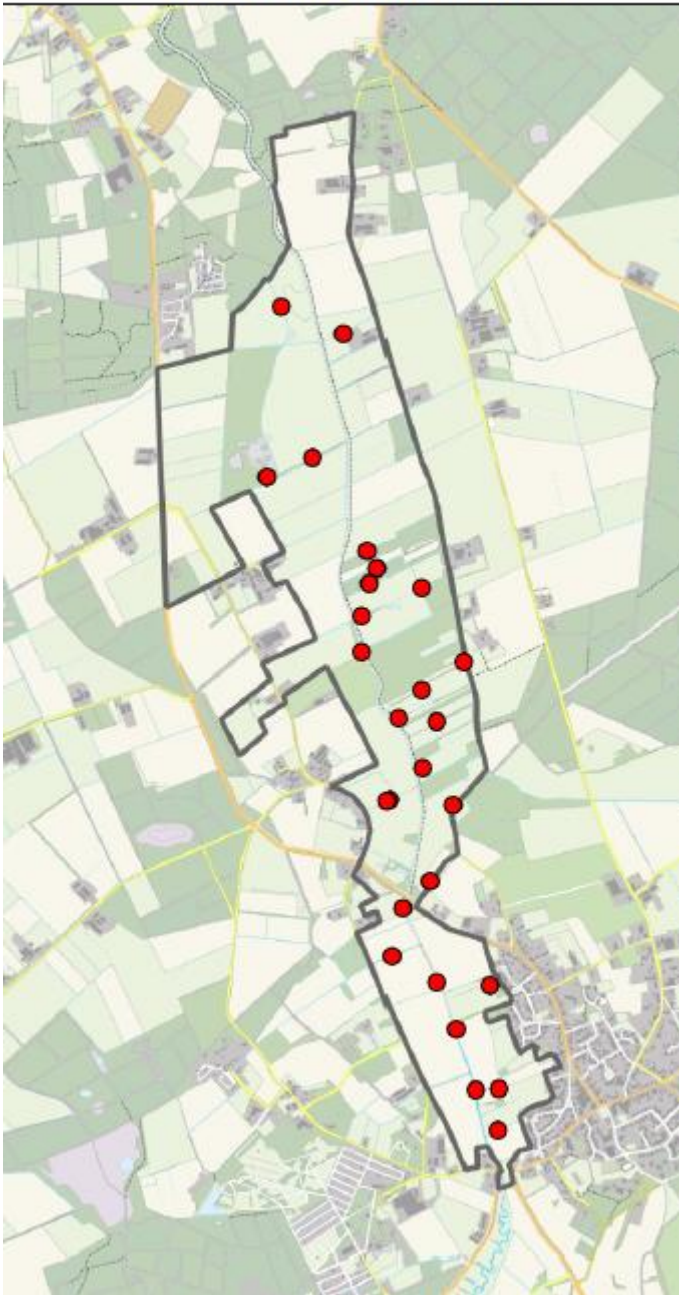


# Kleine Karekiet 8 territoria

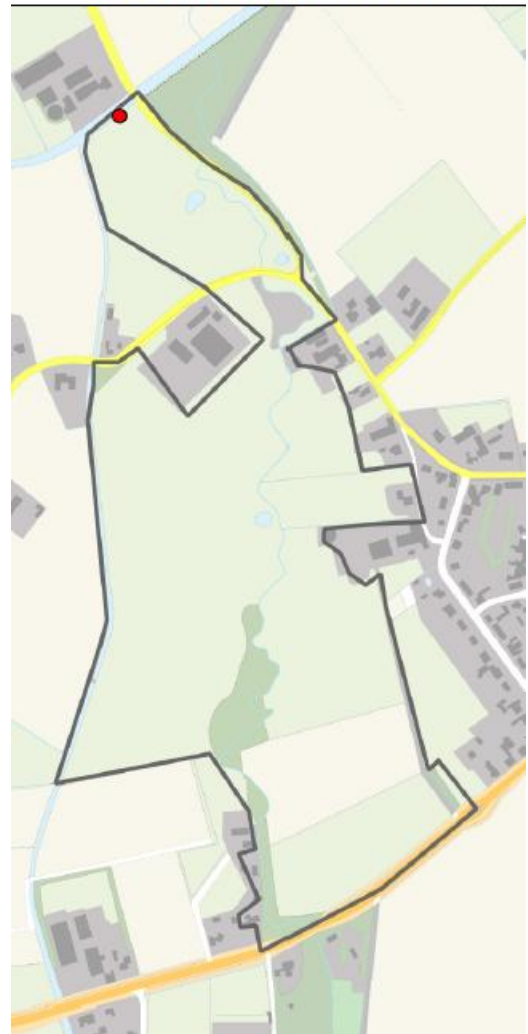




Grasmus 27 territoria



Grasmus 1 territorium

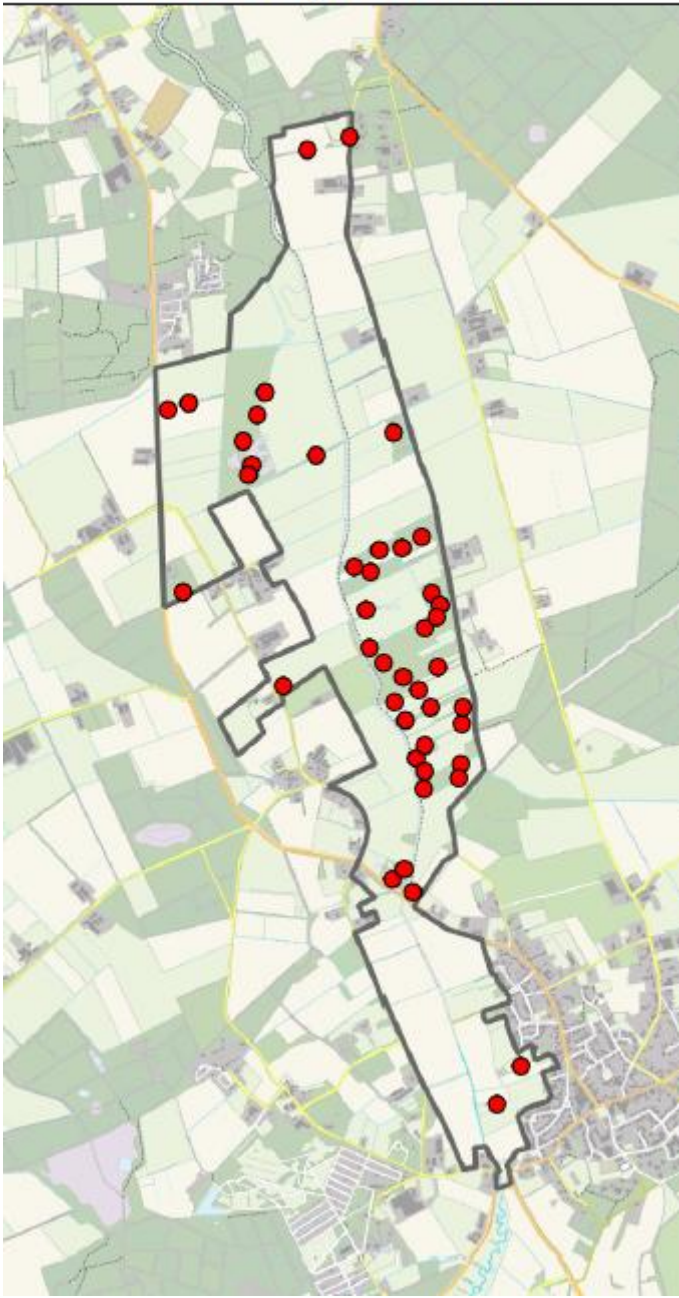




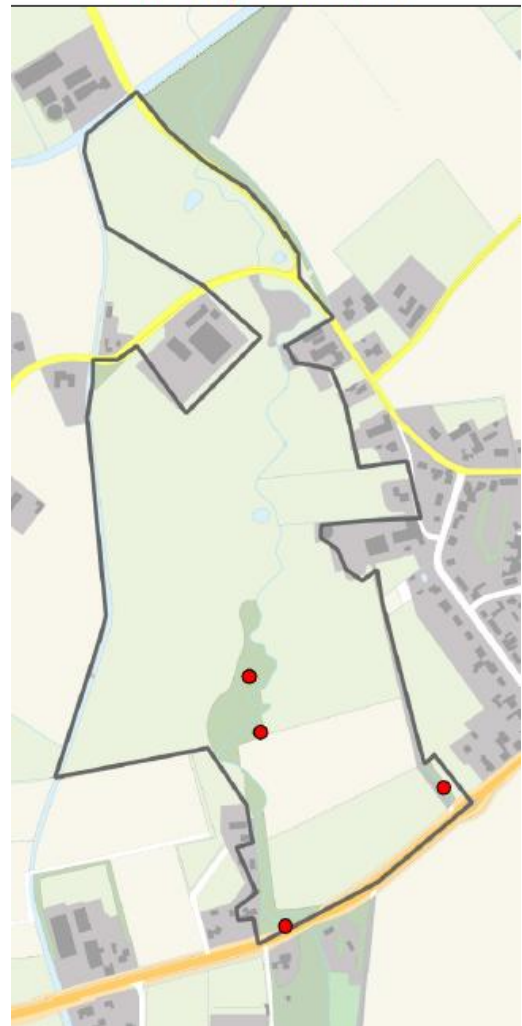
## Tuinfluiters 17 territoria



Zwartkop 44 territoria



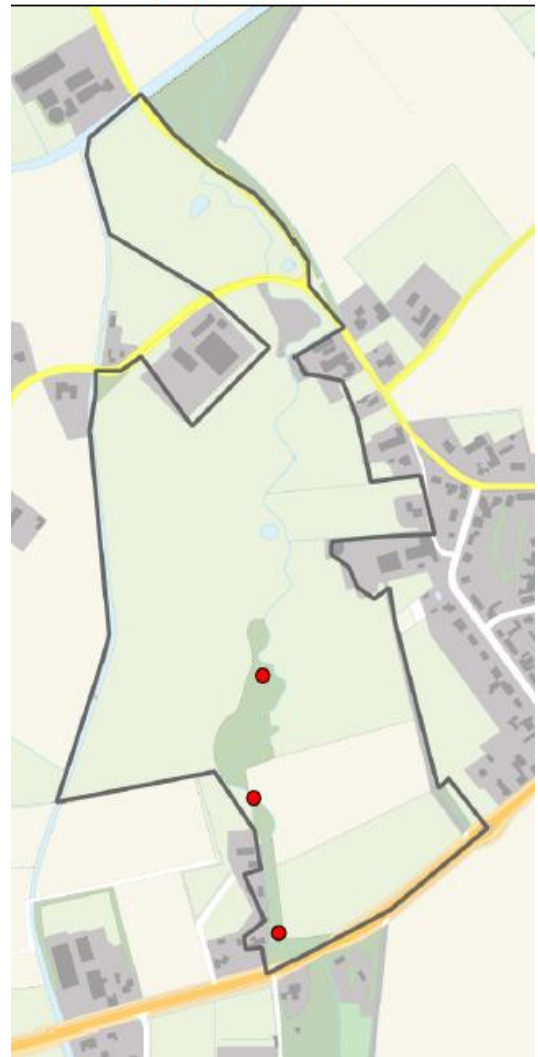
Zwartkop 4 territories



Tjiftjaf 37 territoria



Tjiftjaf 3 territoria





## Fitis 2 territoria

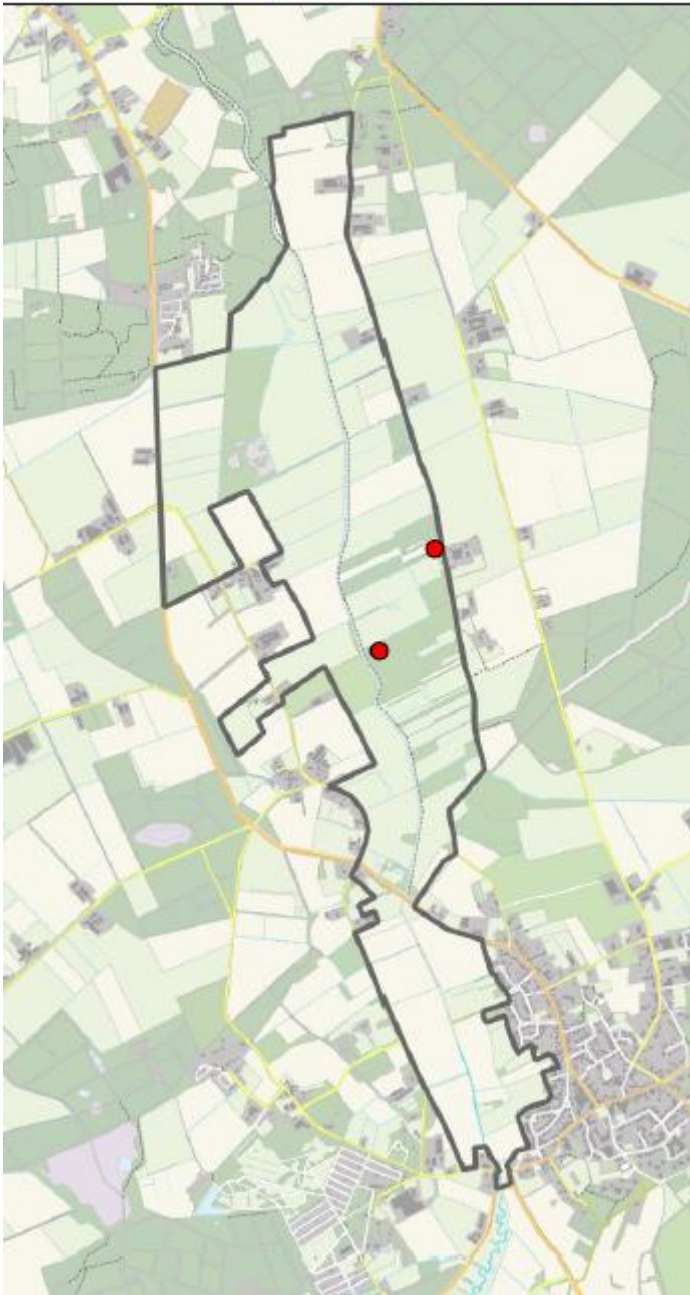




## Goudhaan 3 territoria



## Grauwe Vliegenvanger 2 territoria



## Bonte Vliegenvanger 3 territoria





# Staartmees 5 territoria



## Matkop 1 territorium

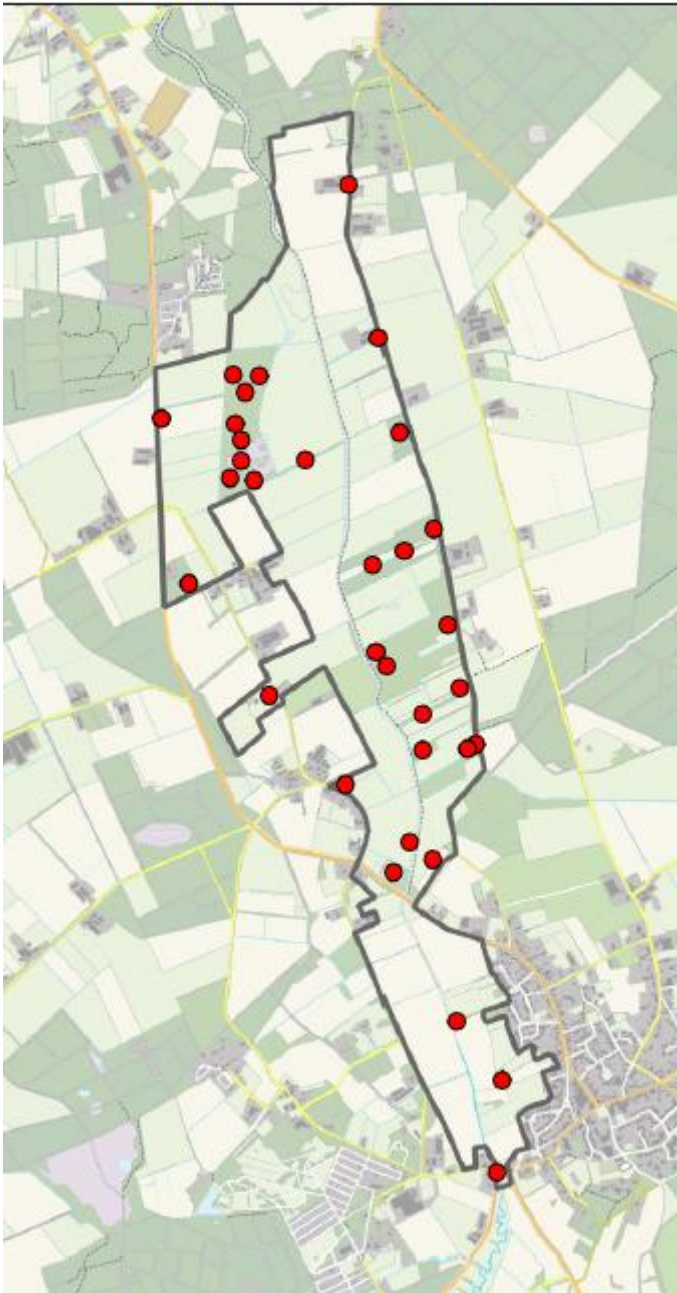


# Kuifmees 1 territorium

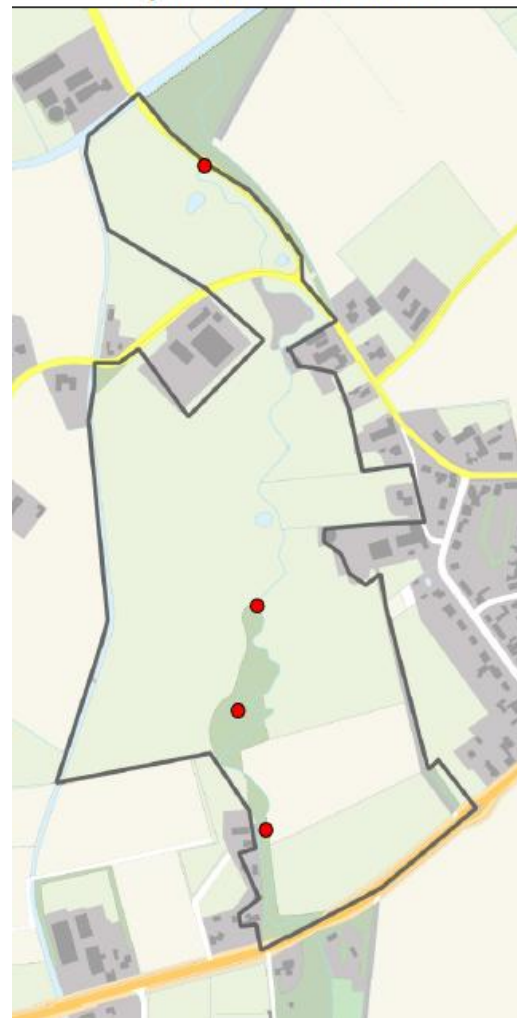




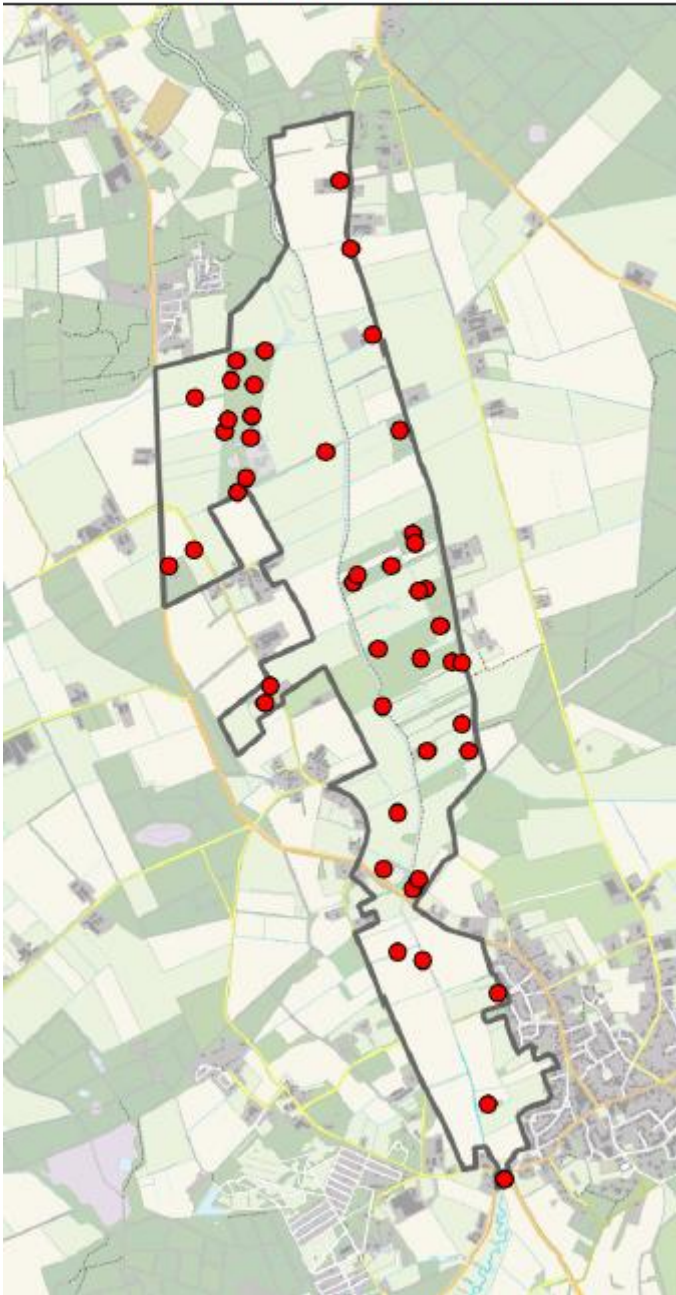
Pimpelmees 33 territoria



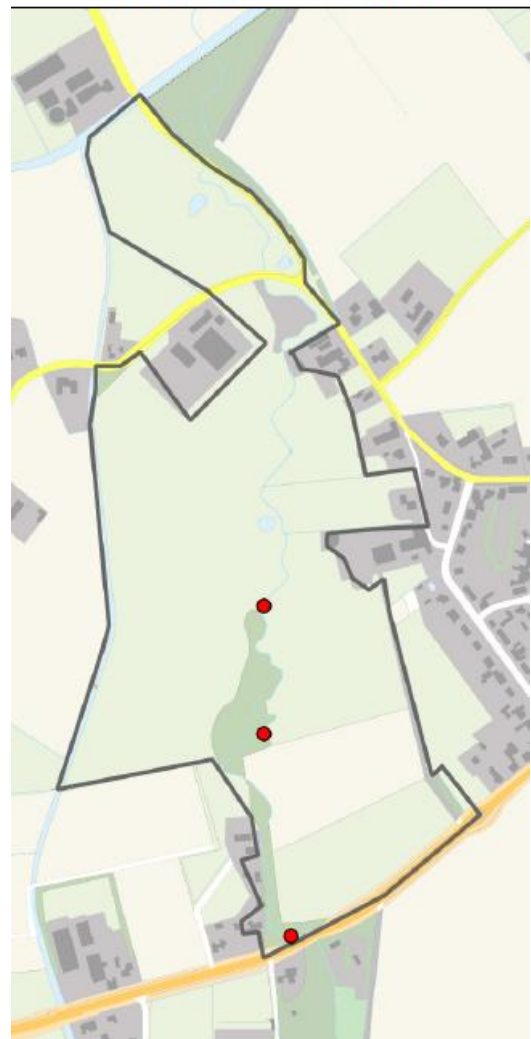
Pimpelmees 4 territoria



Koolmees 45 territoria

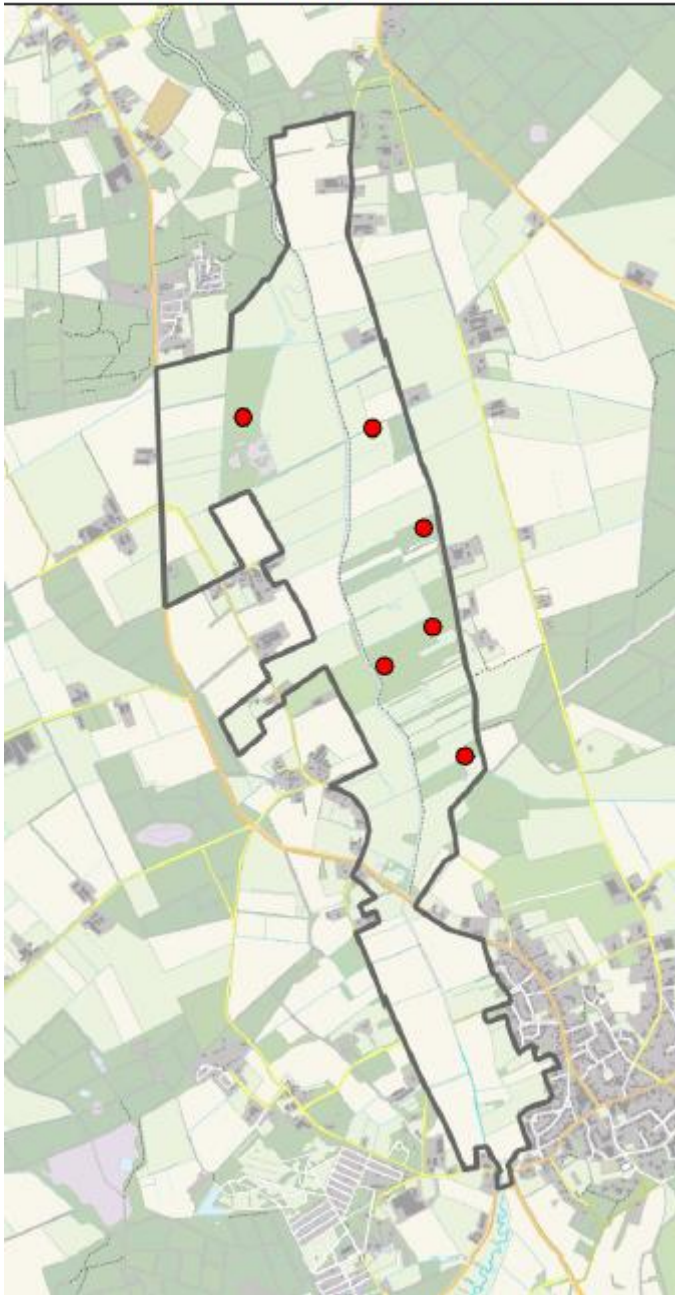


Koolmees 3 territoria

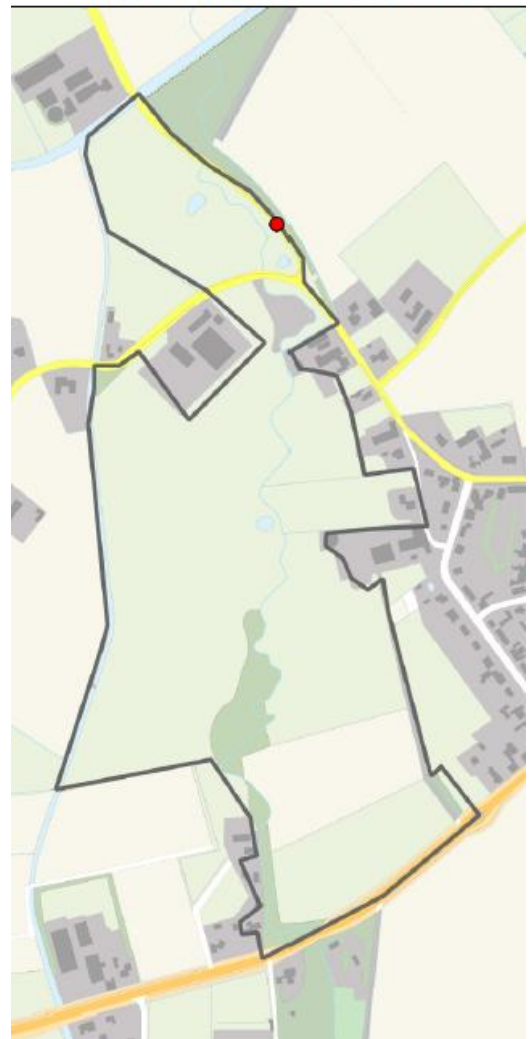




Boomklever 6 territoria



Boomklever 1 territorium

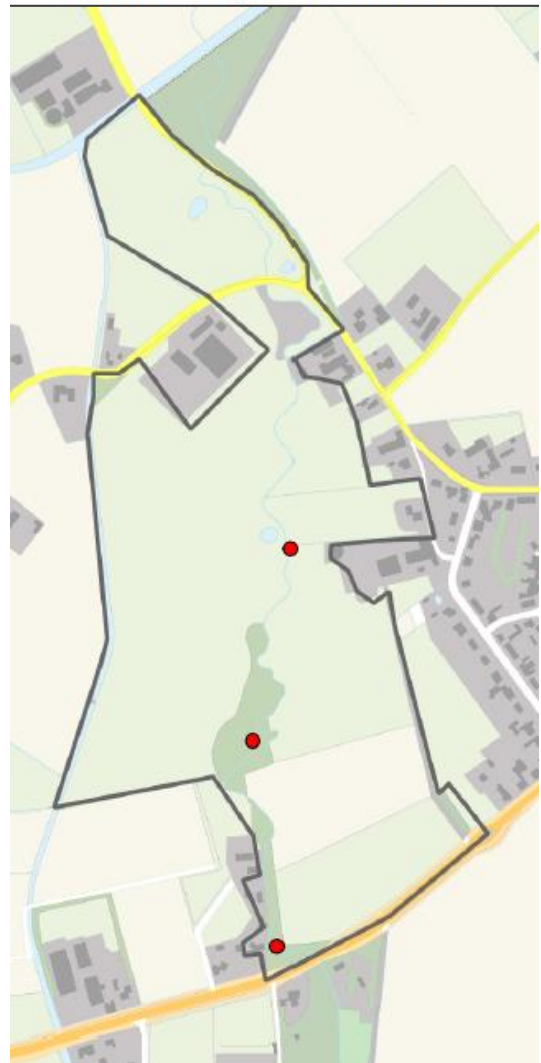




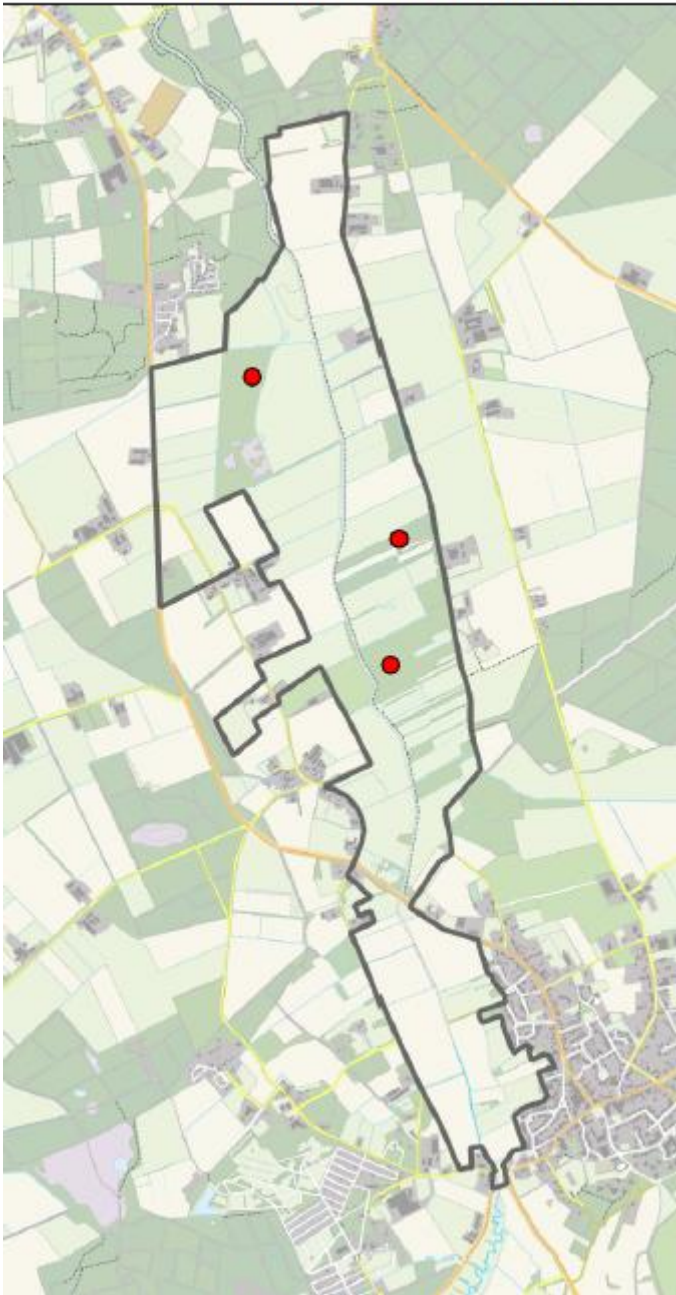
Boomkruiper 15 territoria



Boomkruiper 3 territoria



## Wielewaal 3 territoria

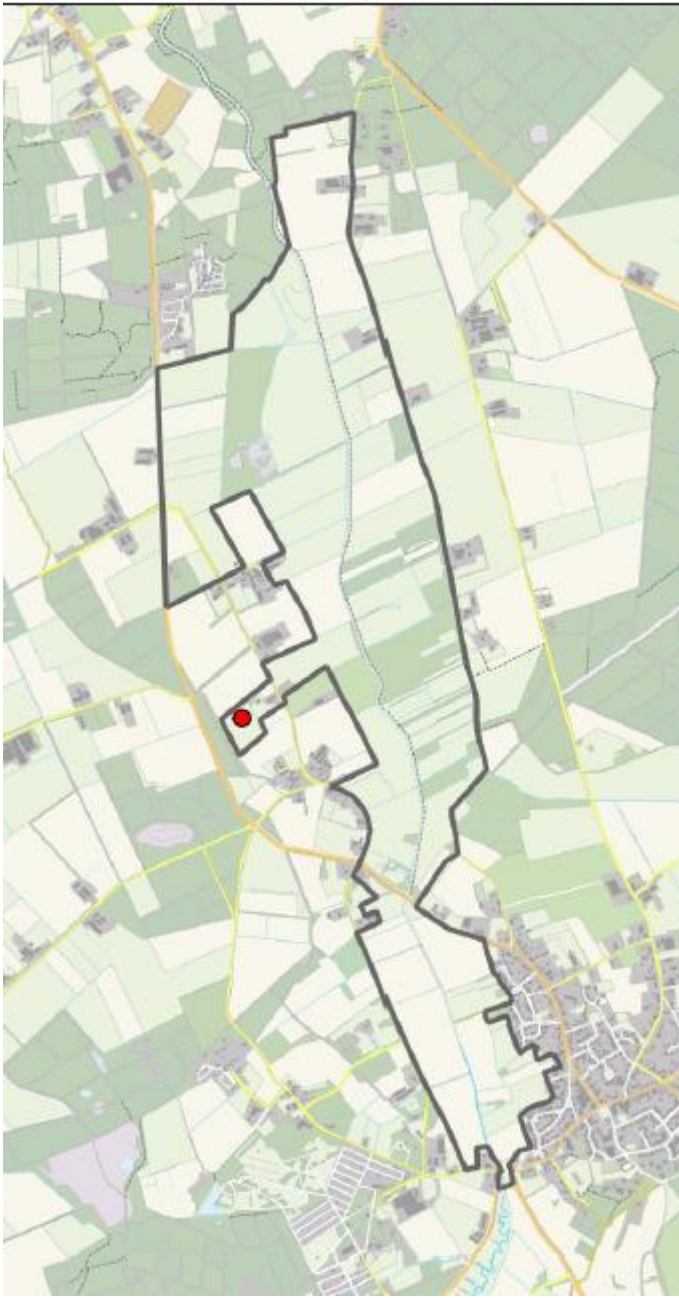


## Gaai 8 territoria





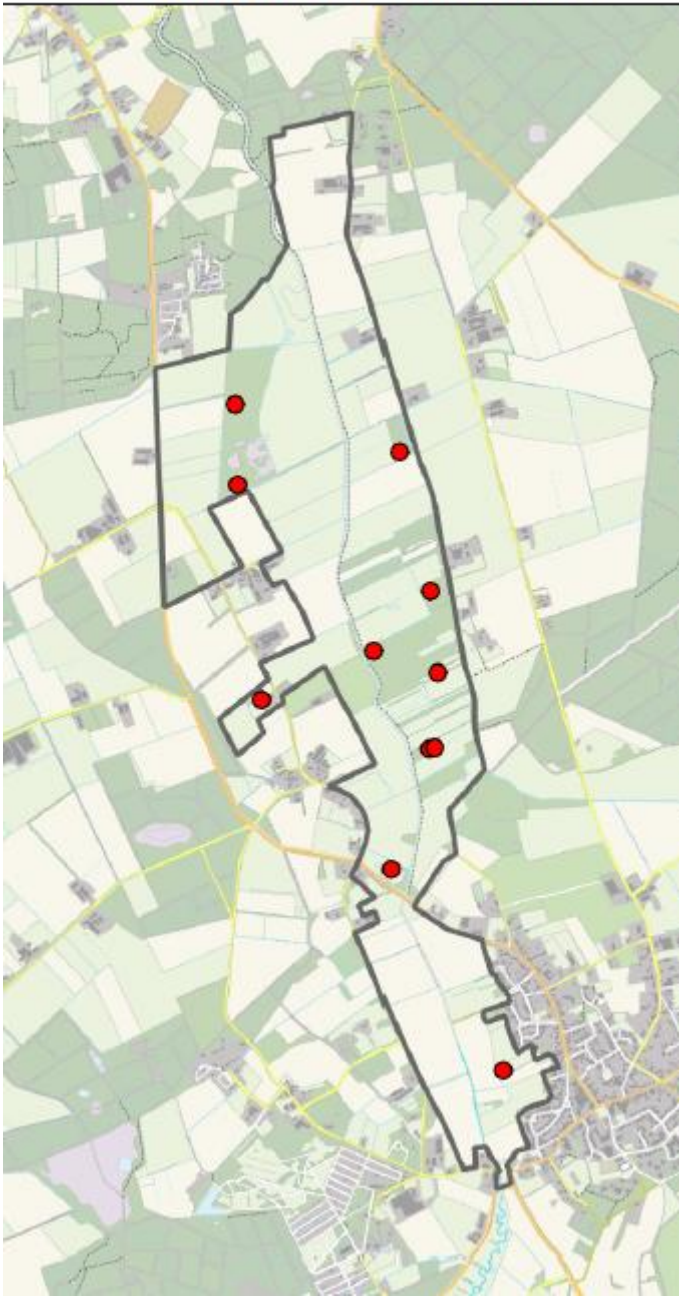
Ekster 1 territorium



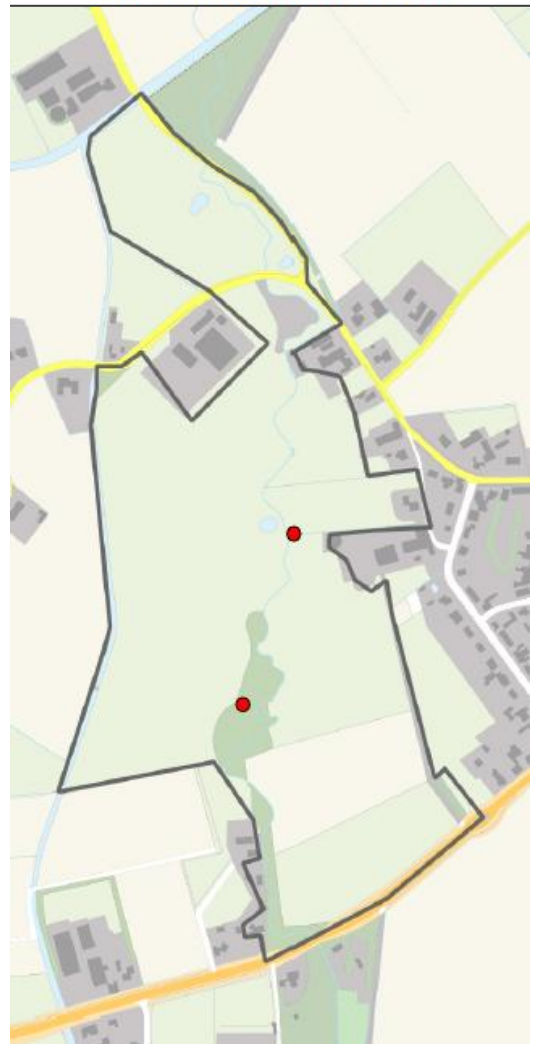
Ekster 1 territorium



Zwarte Kraai 11 territoria



Zwarte Kraai 2 territoria



## Spreeuw 7 territoria

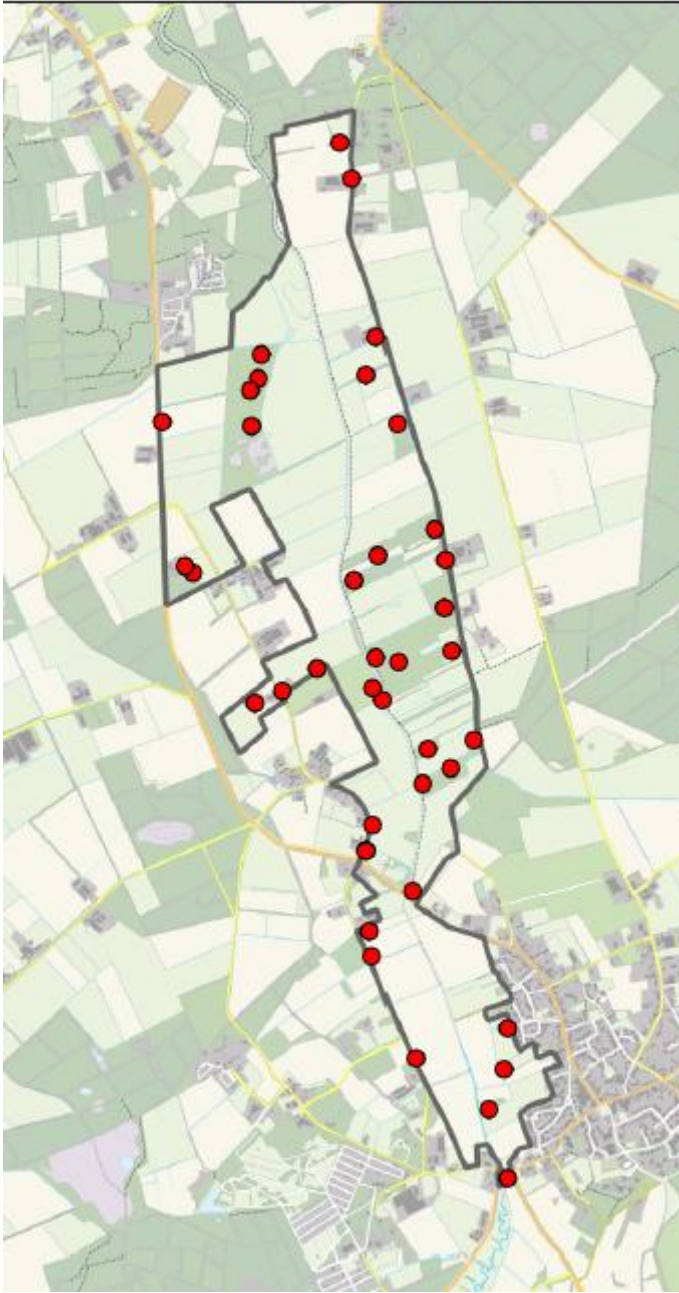




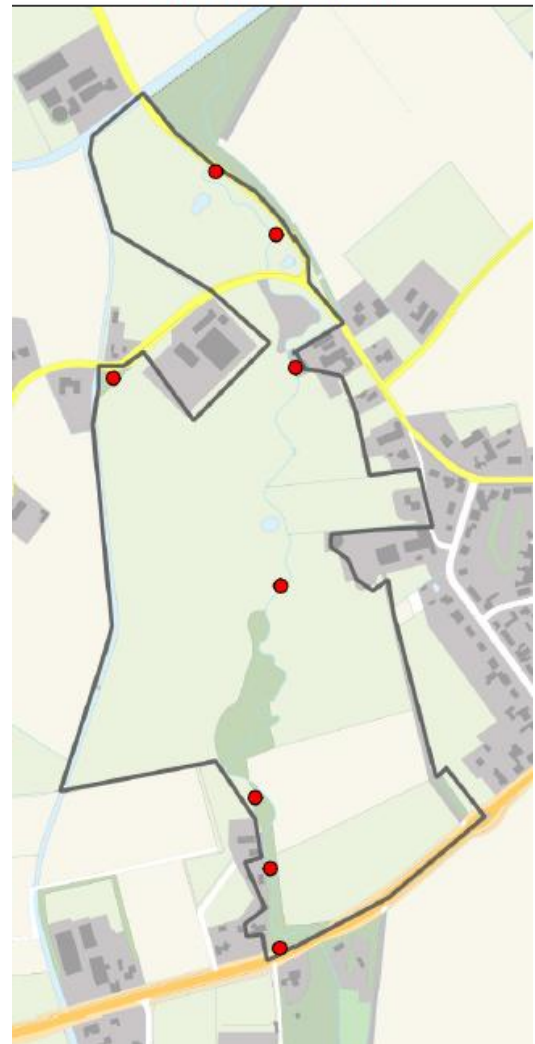
## Huismus 12 territoria



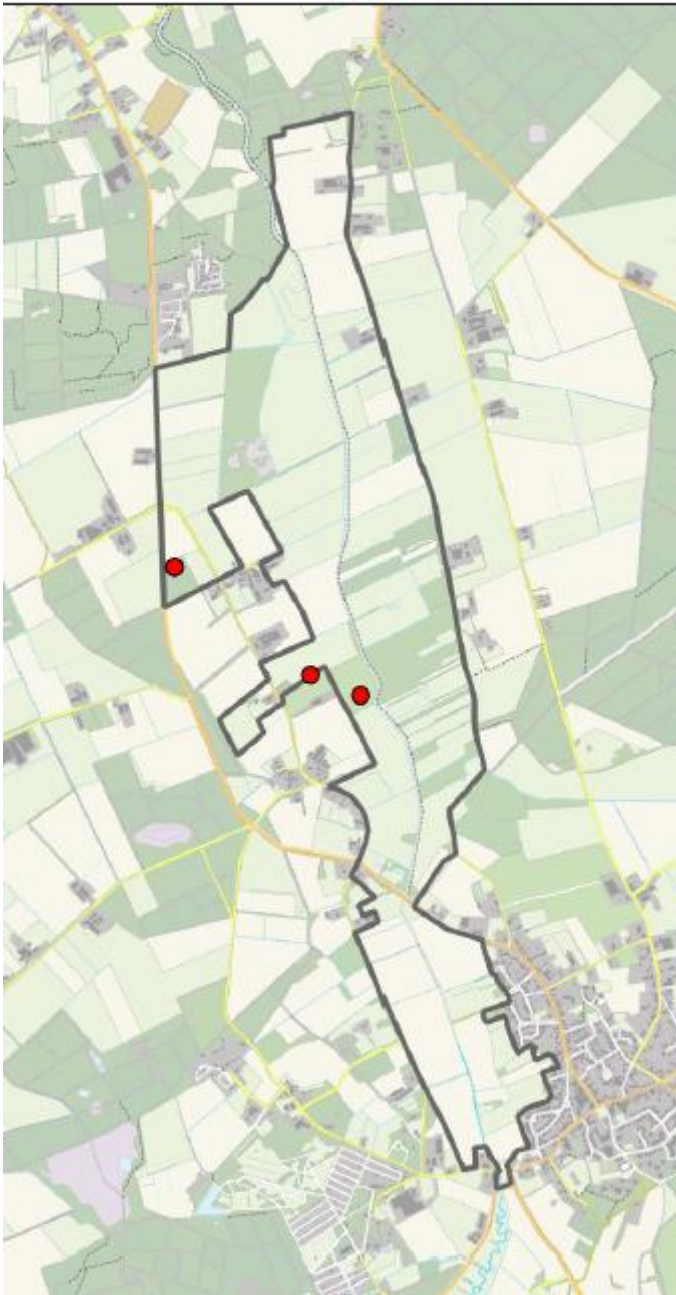
Vink 40 territoria



Vink 8 territoria

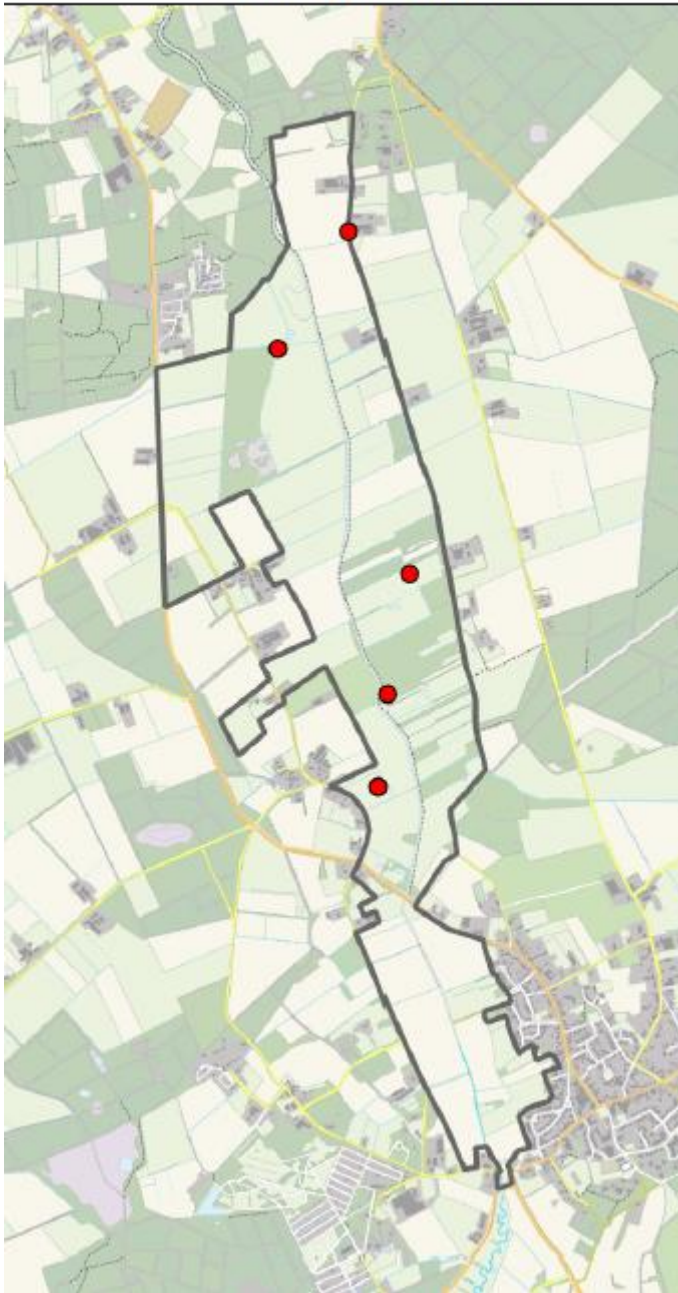


## Groenling 3 territoria

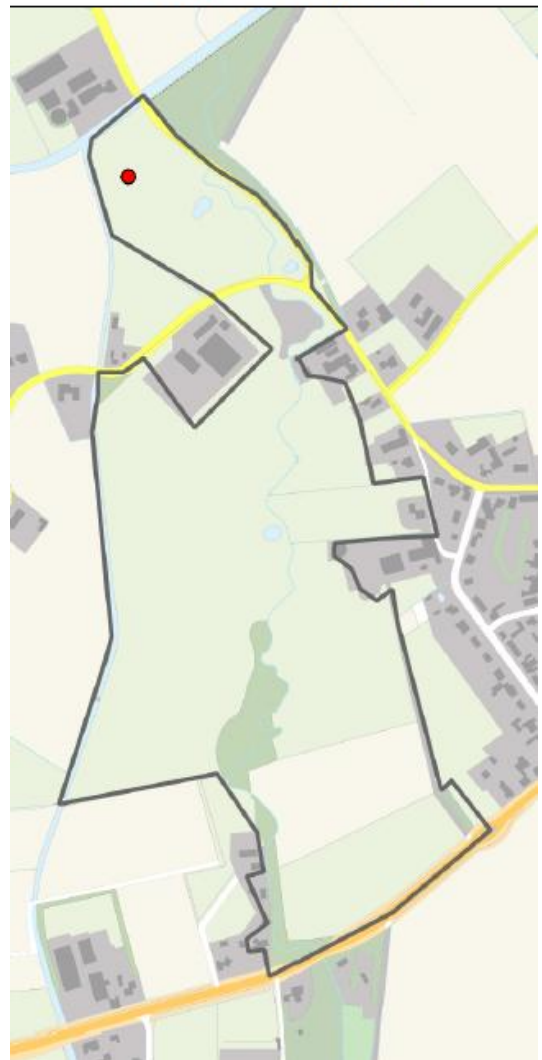




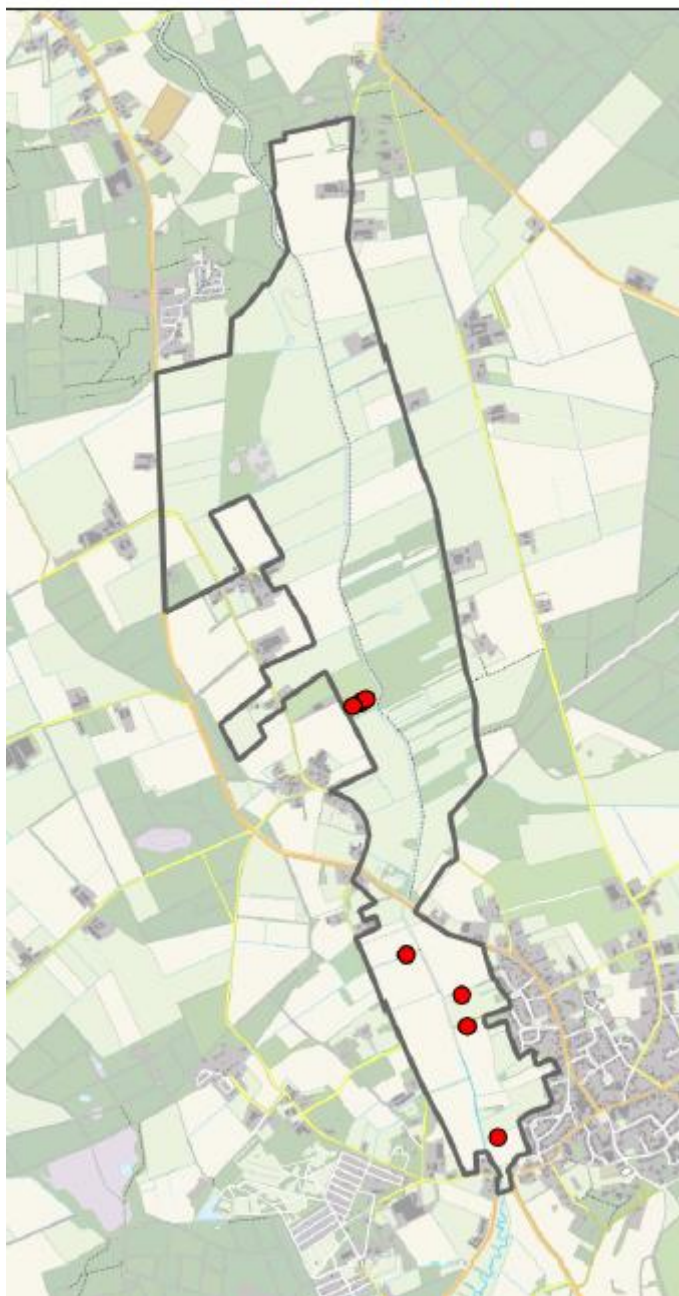
Putter 5 territoria



Putter 1 territorium



## Kneu 7 territoria



## Appelvink 1 territorium





## Geelgors 19 territoria



## Rietgors 4 territoria

